

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ผลการสอนกลวิธีด้านความรู้ความคิด ที่มีต่อความสามารถในการฟัง เพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปสาระสำคัญโดยนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฟังเพื่อความเข้าใจ
- 1.2 องค์ประกอบของการฟังเพื่อความเข้าใจ
- 1.3 กระบวนการในการฟังเพื่อความเข้าใจ
- 1.4 ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ

2. กลวิธีด้านความรู้ความคิด

- 2.1 ความหมายของกลวิธีความรู้ความคิด
- 2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีด้านความรู้ความคิด
- 2.3 กลวิธีย่อยของกลวิธีด้านความรู้ความคิด
- 2.4 การนำกลวิธีด้านความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้กับการสอนทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยในประเทศ
- 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฟังเพื่อความเข้าใจ

นักวิชาการ และนักวิจัยหลายท่านมีความเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับการฟังมีบทบาทสำคัญต่อการฟังเพื่อความเข้าใจและการสื่อความหมายเป็นอย่างยิ่ง พื้นฐานของแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟังเริ่มต้นที่ปลายทศวรรษที่ 40 โดยศึกษาได้จากงานของบุคคลที่ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งการฟัง (Fathers of Listening) คือ เจมส์ บราวน์ (James Brown) ราล์ฟ นิโคลส์ (Ralph Nichols) และ คาร์ล วีเวอร์ (Carl Weaver) (Voncile Smith 1987 : 1-2 อ้างถึงใน Carine Feyten 1991 : 173) การศึกษาด้านการฟังได้รับความสนใจและมีการศึกษาอย่างจริงจังในช่วงระยะเวลาหกสิบกว่าปีที่แล้วมา คือจากช่วงระยะเวลาตั้งแต่ กลางทศวรรษที่ 50 ถึง ปลายทศวรรษที่ 70 ผู้วิจัยส่วนใหญ่เน้นทักษะการฟังในรูปแบบการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการฟังเพื่อความเข้าใจ (Listening for Understanding) และการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Listening) (Steven Rhodes, 1987 : 32-53)

จ๊ัด มอริส (Jud Morris 1971 : 30-40) ได้เสนอให้ผู้ที่ต้องการเป็นผู้ฟังเพื่อความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพควรละทิ้งนิสัย 10 ประการ ที่ทำให้ประสิทธิภาพการฟังเพื่อความเข้าใจน้อยลง นิสัยที่ควรละทิ้งได้แก่ การรีบประเมินผลผู้ให้ข้อมูลก่อนเข้าใจข้อมูล การสรุปหรือโยงเรื่องโดยใช้ความคิดส่วนตัวเพิ่มเติมข้อมูล การยึดเยียดความคิดส่วนตัวให้ผู้ให้ข้อมูล การมีทัศนคติยึดมั่นเฉพาะตน การขาดความสนใจในเรื่องที่ฟัง การที่ต้องการฟังสิ่งที่คิดไว้ การคิดหาความหมายโดยขาดความรู้ทางภาษา การพูดคุยมกเกินไป การคิดว่าตนเองสำคัญกว่าผู้อื่น และการเกิดความกลัวในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

จูเลียน ดาคิน (Julian Dakin 1973 : 31-35) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการฟังว่า ในการฟังข้อความหนึ่งข้อความใด ผู้ฟังต้องมีกิจกรรมแสดงออกว่าเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟัง เพราะผู้ฟังไม่ใช่เป็นเพียงผู้รับข้อมูล แต่มีบทบาทในการแสดงความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา และมีวัตถุประสงค์ในการฟัง การฟังที่มีประสิทธิภาพต้องฟังให้เกิดความเข้าใจจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ วัตถุประสงค์ในการฟัง สภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการฟัง ฟังอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ นำความรู้ทางภาษาประกอบ กับความรู้ทั่วไปมาสัมพันธ์กับเสียงและเนื้อหาที่ได้ฟัง และมีฝึกฝน

ค้นคว้าวิธีการฟังที่เพิ่มพูนความเข้าใจอยู่เสมอ นอกจากนี้ จูเลียน ดาคิน (Julian Dakin 1973 : 92-94) ยังกล่าวถึงการเรียนวิชาการฟังภาษาอังกฤษว่า ส่วนใหญ่จะเรียนในห้องปฏิบัติการทางภาษา (Language Laboratory) การเรียนการฟังเพื่อความเข้าใจมีจุดประสงค์หลักคือ การเข้าใจบทเรียน หรือสิ่งที่ฟังได้ ผู้เรียนควรมีการฝึกฝนตนเองในการฟังและทำความเข้าใจสิ่งที่ได้ฟัง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องทำระหว่างการฟังคือ การตอบคำถาม การจดบันทึก ย่อเรื่อง การเขียนเรื่องเป็นย่อหน้า หรือเขียนตามคำบอก ทำตามคำสั่ง

เจ ลอคค์ (J. Locke 1972 : 32) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการฟังว่า การฟังควรกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ สิ่งที่ฟังหรือบทเรียนที่ฟัง ต้องเน้นลักษณะที่เป็นปัญหาต่อความเข้าใจ หรือการพูดของผู้เรียนที่แตกต่างกันไปตามภาษาแม่ของผู้เรียน เช่น ลักษณะการออกเสียง (Phonetic Features) โดยเฉพาะการเน้นคำ (Stress) การออกเสียงสูงต่ำ (Intonation) การหยุดพัก (Pause) รูปแบบการเน้น (Emphatic Forms) ถ้าผู้เรียนได้ยินได้ฟังการออกเสียงอย่างถูกต้องก็จะทำให้ผู้เรียนสามารถพูดได้อย่างถูกต้องด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ เอ ไฮวัตต์ และ เจ ดาคิน (A. Howatt and J. Dakin 1974 : 2-3) และวิลกา ริเวอร์ส์และคณะ (Wilga Rivers and Others 1976 : 59) ที่กล่าวว่า " การฟังที่สามารถระบุ (Identify) และเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูด ต้องอาศัยความเข้าใจในสำเนียง (Accent) หรือการออกเสียง (Pronunciation) ของผู้พูด ตลอดจนเข้าใจความหมาย (Semantic) ของคำศัพท์และไวยากรณ์ หรือลักษณะโครงสร้างทางภาษา (Syntactic) ที่ผู้พูดใช้ จึงสามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่ฟังได้"

วิลกา ริเวอร์ส์ (Wilga Rivers 1980 : 16) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฟังว่าในการทำความเข้าใจเสียงที่ได้ยิน ผู้ฟังจะรับเอาคำพูดที่ได้ยิน การจัดเรียงคำ ตลอดจนการขึ้นลงของเสียง จากนั้นผู้ฟังจะสร้างความหมายขึ้น แม้ว่าผู้พูดจะพูดออกมาอย่างมีความหมายอยู่แล้วในคำพูด แต่ความพยายามที่จะให้คำพูดมีความหมายอยู่ที่ผู้ฟังซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ ตัวชี้แนะทางภาษา สถานการณ์ในการพูดที่มีต่อการรับฟัง และ ความเข้าใจข่าวสารของผู้ฟังที่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้พูด การรับฟังที่เกิดขึ้นจริงนั้นผู้ฟังได้รับการชี้แนะทางเสียง (Sound Signal) ของผู้พูดในการตีความเจตนาของผู้พูดว่าอยู่ในลักษณะเช่นไร

เอน แอล เกดส์ (N. L. Geddes 1981 : 4-10) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจว่า ในการใช้ภาษาจริง ๆ ผู้ฟังมักจะมีจุดประสงค์ (Purpose) ในการฟังอยู่ก่อนแล้ว และผู้ฟังจะเลือกฟังข้อมูลที่ตนต้องการเท่านั้น ในการฟังเพื่อความเข้าใจจึงควรมีการฟังภาษาที่มีลักษณะเหมือนภาษาที่เจ้าของใช้จริง พร้อมทั้งมีจุดประสงค์ในการฟังให้ผู้เรียนเลือกฟัง แต่ในความเป็นจริงภาษาพูดจริงมักจะยากเกินไปสำหรับผู้เรียนภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ ดังนั้นผู้สอนจึงควรอธิบายลักษณะของภาษาที่จะเป็นปัญหาต่อผู้เรียนก่อนผู้เรียนจะได้ฟัง ซึ่งความคิดนี้สอดคล้องกับ เฮจ จี วิดโดสัน (H.G. Widdowson 1981 : 60) ที่เห็นว่า การฟังเป็นความสามารถที่จะเข้าใจว่าประโยคั้น ๆ มีการเชื่อมโยงกับประโยคอื่น ๆ ที่พูดไปแล้วอย่างไร และเข้าใจว่าประโยคดังกล่าวมีหน้าที่อย่างไรในการสื่อสารซึ่งผู้ฟังจะเลือกจำเฉพาะสิ่งที่มีความสัมพันธ์ หรือตรงกับวัตถุประสงค์ในการฟังของตนเท่านั้น และจะตัดส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป

ไลแมน สไตล์, ลARRY บาร์คเกอร์ และ คิตตี้ วัตสัน (Lyman Steil, Larry Barker and Kittie Watson 1983 อ้างถึงใน Carine M. Feyten, 1991 : 175) ให้แนวคิดของการฟังว่า เนื่องจากผู้ฟังไม่สามารถเห็นลักษณะการความเข้าใจได้จึงต้องอาศัยความรู้สึก (Sensing) ในการรับสารที่เป็นทั้งคำพูดและไม่ใช่คำพูด การตีความ (Interpreting) โดยใช้กระบวนการในการทำความเข้าใจ การประเมินผล (Evaluating) เพื่อจำแนกข้อเท็จจริง กับความเห็น ในการตอบรับหรือปฏิเสธ และการตอบสนอง (Responding) โดยใช้ข้อความที่เป็นคำพูด และท่าทาง เป็นตัวชี้แนะในการโต้ตอบ ปัจจัยทั้ง 4 นี้จะเห็นได้ว่า ลักษณะความรู้สึก การตีความและ การประเมินผล เป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน ต่างจากการตอบสนองซึ่งสามารถเป็นตัวตัดสินได้ว่ากระบวนการฟังนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

ไฮดี เบอรัมส์ (Heidi Byrnes 1984 : 323-325) มีแนวคิดเกี่ยวกับการฟังเพื่อความเข้าใจว่า ความเข้าใจในการฟังภาษาขึ้นอยู่กับความคุ้นเคยกับคำพูดแต่ละคำที่ได้ยิน หรือประสบการณ์ความรู้เดิม ความคาดหวังในคำพูดที่จะได้ยินต่อไปในสถานการณ์นั้น ๆ ความสามารถที่จะใช้ตัวชี้แนะที่ซ้ำซ้อนในข้อความมาประกอบในการทำความเข้าใจ และความสามารถในการจดจำข้อความที่ได้ฟังมาของผู้ฟัง

แจ๊ค ริชาร์ดส์ (Jack Richards 1983 : 219-240) เสนอแนวคิดการฟังเพื่อความเข้าใจว่าเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านข้อความ (Message Factors) ประกอบด้วย ความรู้ทางโครงสร้างประโยคของภาษาเป้าหมาย (Knowledge of the Syntax of the Target Language) รวมทั้งความรู้ทั่วไป (Real World Knowledge or Knowledge of the World) และปัจจัยด้านทางสื่อ (Medium Factors) ประกอบด้วย ภาษาที่ผู้พูดใช้ในการสื่อสาร (Clausal Basis of Speech) รูปแบบของภาษาที่ผู้พูดใช้ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบย่อในภาษาพูด (Reduced Forms) หรือรูปแบบของภาษาที่ไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์ (Ungrammatical Forms) การหยุดช่วงจังหวะในการพูด (Pausing) อัตราเร็วในการพูด (Rate of Delivery) น้ำเสียง การเน้นหนัก และจังหวะการพูด (Rhythm and Stress) เนื้อหาที่สนทนา (Information Content) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง (Interactive)

ลอเรน เพียซ (Lorraine Pierce 1988 : 35) ได้เสนอแนวคิดว่าการกระทำอย่างต่อเนื่อง (Active Process) ในการฟังที่จะรับรู้และสร้างข้อความจากเสียงนี้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้ฟังจะรับรู้ระบบสัทศาสตร์ หลักไวยากรณ์ ความหมายและวัฒนธรรมของภาษามากน้อยเพียงใด ถ้าผู้ฟังมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ดี ความสามารถในการเข้าใจภาษาที่พูดก็มีมากด้วย

แอน แอนเดอร์สัน และ โทนี ลินช์ (Ann Anderson and Tony Lynch 1988 : 5-7) ได้ให้ความคิดเพิ่มเติมว่า มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจข้อความเพียงบางส่วน หรือไม่เข้าใจข้อความทั้งหมด สาเหตุเหล่านั้น ได้แก่ การไม่ชัดเจนของภาษาหรือผู้ฟังไม่คุ้นเคยกับสำเนียงภาษาของผู้พูด การขาดความรู้โครงสร้างภาษาและความหมายของถ้อยคำนั้น ๆ ตลอดจนการขาดความเอาใจใส่การฟังอย่างต่อเนื่องของผู้ฟัง

แมรี ฟินอคเชียโร (Mary Finocchiaro 1989 : 95) เสนอแนวคิดในการฟังเพิ่มเติมว่าการถอดความภาษาและตีความหมายโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการฟัง ผู้ฟังจะต้องมีความเอาใจใส่ในการฟังและมีความจำเกี่ยวกับสิ่งที่ฟังได้ จึงจะเกิดความเข้าใจ กระบวนการสื่อความหมายระหว่างผู้พูดและผู้ฟังจะผ่านขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ ผู้ฟังรับข้อมูลแล้วแยกรหัสได้ คือ ต้องระลึกและแยกระหว่างเสียงและคำ ในการถอดรหัสหรือตีความหมายข้อมูล ผู้ฟังจะต้องใช้ความจำช่วงสั้น ๆ เก็บความที่ได้ฟังแล้วนำมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่รับฟังใหม่ นอกจากนี้ยังจะต้องทำนาย หรือคาดหมายว่าจะได้ฟังอะไรต่อ และเลือกสนใจกับข้อมูลบางตอนที่ตรงกับสิ่งที่ตนต้องการจะฟัง และทำความเข้าใจกับเรื่องที่ฟังได้อย่างถูกต้อง

ไมเคิล รอสท์ (Michael Rost 1991 : 3-4) ได้เสนอแนวคิดในการฟังอีกว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากทักษะ 3 ทักษะคือ ทักษะการรับรู้ ในการแยกแยะเสียง แล้วจดจำคำ ทักษะการวิเคราะห์ ในการจัดระบบของคำ โครงสร้าง และกลวิธีในการสื่อสาร และทักษะการสังเคราะห์ เป็นการรวมหรือเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ทางภาษาและบริบทอื่น ๆ พร้อมทั้งใช้พื้นความรู้เดิมมาประกอบกัน

แมรี อันเดอร์วูด (Mary Underwood 1993 : 1) เสนอแนวคิดในการฟังว่าผู้ฟังต้องใช้ความสนใจและความพยายาม เพื่อที่จะได้ทราบความหมายของสิ่งที่ได้ยิน การที่จะประสบความสำเร็จในการฟังภาษาพูด จะต้องสามารถเข้าใจความหมายที่ผู้พูดต้องการจะสื่อ ซึ่งความหมายของประโยคที่พูดออกมานั้นอาจมีความหมายหลายอย่าง ผู้ฟังจึงต้องจดจำคำพูด และวิเคราะห์ปัจจัยอื่น ๆ ที่ใช้เสนอข่าวสารนั้น ๆ

เดวิด เมนเดลโซน (David Medelsohn 1995 : 133) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฟังว่า ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการฟังมาจากผู้ฟังเลือกฟัง และตีความข้อความที่สามารถฟังได้หรือสภาพการณ์ที่เห็นได้ เพื่อที่จะนำมาอธิบายสิ่งที่จะดำเนินต่อไปหรือเพื่อเข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้พูดได้ ดังนั้นในการสอนฟังเพื่อความเข้าใจจึงควรสอนวิธีการฟังโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ มากกว่าการให้โอกาสผู้เรียนได้มีโอกาสในการฟังมากขึ้นเท่านั้น

โจน รูบิน (Joan Rubin 1994 อ้างใน Irene Thomson and Joan Rubin 1996 : 331) สรุปว่าการฟังเพื่อความเข้าใจ ผู้ฟังจะสามารถเข้าใจสิ่งที่ฟังได้ต้องอาศัยลักษณะของสิ่งที่ฟัง (Text Characteristic) ลักษณะของผู้พูด (Interlocutor Characteristics) ลักษณะของงานที่ใช้ในการฟัง (Task Characteristics) ลักษณะของผู้ฟัง (Listener Characteristics) และ กระบวนการที่ใช้ในการฟัง (Process Characteristics) ประกอบกันเพื่อให้การฟังนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดและทฤษฎีการฟังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า การฟังเพื่อความเข้าใจ เป็น การฟังที่คำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น วัตถุประสงค์เฉพาะในการฟัง ความรู้ทางภาษา เช่น ลักษณะการออกเสียง การเน้นคำ การออกเสียงสูงต่ำ สำเนียง ศัพท์ รูปแบบของภาษา ที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์ หรือตัวชี้แนะทางภาษา ประกอบกับความรู้ทั่วไปมาสัมพันธ์

กันกับเสียงและเนื้อหาที่ได้ฟัง ตลอดจนสถานการณ์ในการพูด ลักษณะของผู้พูด และลักษณะของผู้ฟัง การใช้ความจำช่วงสั้น ๆ เก็บความที่ได้ฟังแล้ว และมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่จะรับฟังใหม่ เพื่อทำให้เกิดกระบวนการในการทำความเข้าใจ การตีความ การคาดหวัง การประเมินผล การตอบสนอง นอกจากนี้ผู้ฟังยังควรระวังปัจจัยที่ทำให้การฟังไม่บังเกิดผลอีก เช่น ขาดความเอาใจใส่ในการฟัง การรีบประเมินผลก่อนเข้าใจข้อมูล การพูดคุยมามากเกินไป การสรุปโดยใช้ความคิดส่วนตัวเพิ่มเติมข้อมูล เป็นต้น และผู้ฟังควรมีฝึกฝน ค้นคว้ากลวิธีการฟังที่เพิ่มพูนความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้การฟังเพื่อความเข้าใจ รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 องค์ประกอบของการฟังเพื่อความเข้าใจ

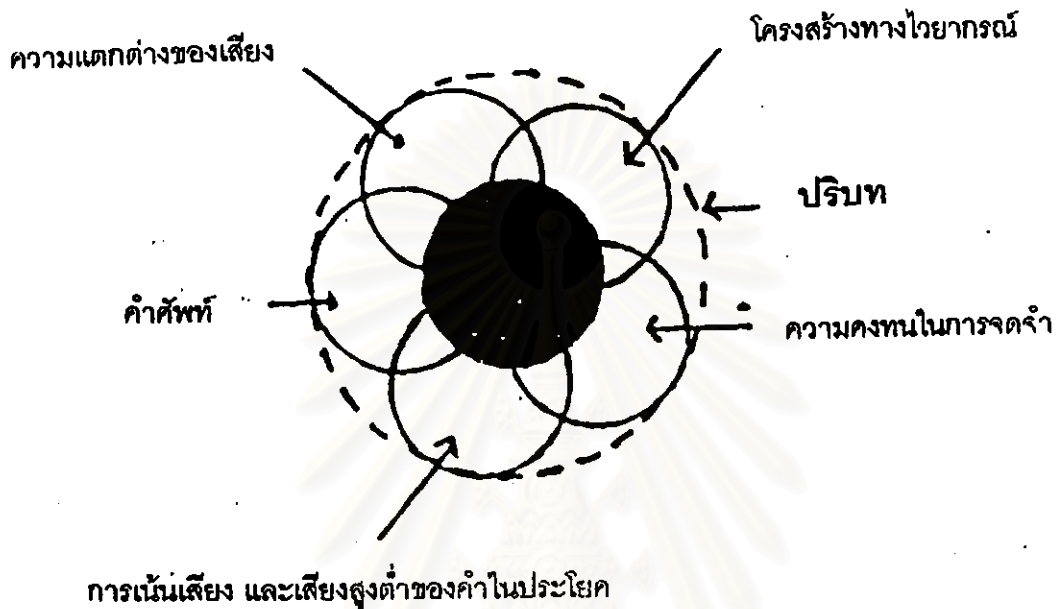
จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ และนักวิจัยหลายท่านดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

1.2.1 องค์ประกอบที่มีผลโดยตรงต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ

เป็นองค์ประกอบที่ผู้ฟังต้องเผชิญในขณะที่ฟัง การทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟังนับได้ว่าเป็นทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การฟังเพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ฟังเป็นอุปสรรคสำหรับผู้เรียนมากกว่าการพูด เนื่องจากผู้พูดสามารถกำหนดแนวทางการพูด ความยากง่ายของคำพูดในขณะที่ผู้ฟังต้องเผชิญกับคำที่ไม่คุ้นเคย และถอดรหัสในเสียงและคำต่าง ๆ ที่ได้ยิน

โจเซฟ วิปฟ์ (Joseph Wipf 1984 : 346) ได้แสดงถึงองค์ประกอบพื้นฐานที่มีผลโดยตรงต่อความเข้าใจในการฟัง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบของการฟังเพื่อความเข้าใจของโจเซฟ วิกพี

จากแผนภูมิองค์ประกอบการฟังเพื่อความเข้าใจ สามารถอธิบายได้ว่าวงกลมสีที่บแทนความเข้าใจในการฟัง และขนาดของวงกลมจะพิจารณาได้จากความสามารถในการฟัง สำหรับผู้ฟังที่เป็นเจ้าของภาษา หรือผู้ฟังที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ฟังอย่างชัดเจน จะมีวงกลมสีที่บแทนความเข้าใจในการฟังเพียงวงเดียวเท่านั้น ส่วนวงที่แวกล้อมอยู่นั้นเป็นบริบท (Context) ที่ทำให้ความเข้าใจในการฟังเกิดขึ้นอันได้แก่ ความแตกต่างของเสียง (Sound Discrimination) โครงสร้างทางไวยากรณ์ (Grammatical Structures) คำศัพท์ (Vocabulary) การเน้นเสียง และเสียงสูงต่ำของคำในประโยค (Stress and Intonation) ความคงทนในการจดจำ (Retention)

จากการศึกษาเอกสารที่กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีผลโดยตรงต่อการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษตามแนวคิดของ โจเซฟ วิปฟ์ (Joseph Wipf 1984 : 345) ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปแนวคิดได้ดังนี้

ความแตกต่างของเสียง (Sound Discrimination)

ผู้ฟังต้องตระหนักว่าเสียงเป็นส่วนประกอบสำคัญของภาษา ภาษาประกอบด้วยเสียงที่นำมาประกอบกัน เป็นคำพูดภายในโครงสร้างที่เป็นที่รู้จักกันระหว่างคนที่อยู่ในภาษาเดียวกัน แต่ละภาษาจะมีระบบเสียงของตนโดยเฉพาะ ดังนั้นเสียงบางเสียงในภาษาอังกฤษจึงไม่คุ้นเคยสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ผู้ฟังจึงไม่สามารถเห็นความแตกต่างของเสียง และทำให้ไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่ฟัง เช่น ความแตกต่างของเสียงสระใน 'sit / seat', 'foot / food' หรือความแตกต่างของเสียงพยัญชนะ ที่ในบางครั้งเสียงบางเสียงหายไปในขณะที่พูด เช่น 'exactly' เสียง 't' จะกลืนหายไปในการออกเสียง หรือเสียงบางเสียงที่ไม่มีในอีกภาษาหนึ่ง เช่น เสียง /θ- / ในคำว่า think ที่ไม่มีในภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาไทย ผู้ฟัง หรือผู้พูดจึงอาศัยเสียงที่ใกล้เคียงคือ เสียง /s- / หรือ /f- / อย่างไรก็ตามปัญหาในการฟังความแตกต่างของเสียงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างเฉพาะเสียง หรือคำเท่านั้น ผู้ฟังสามารถฟังความแตกต่างของเสียงได้จากบริบทของเนื้อหาในการพูดได้ เช่น ความแตกต่างของเสียง 'ship / sheep' ผู้ฟังสามารถเห็นความแตกต่างของเสียงได้จากประโยค 'I'm planning to travel by ship.' ซึ่งผู้ฟังสามารถเห็นความแตกต่างว่าผู้พูดไม่ได้พูดว่า 'I'm planning to travel by sheep.' ดังนั้นผู้ฟังจะต้องใช้เสียงของภาษาที่ฟัง ประกอบกับบริบทของสถานการณ์ (Context of Situation) เพื่อตีความสิ่งที่ได้ฟัง ซึ่งในบางครั้งบริบทของสถานการณ์จะมีบริบทร่วม (Co-text) เพื่อทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้ฟังมาก่อนกับข้อความที่กำลังจะตามมา นอกจากผู้ฟังจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดแล้ว ผู้ฟังยังสามารถคาดเดาในสิ่งที่ผู้พูดตั้งใจจะกล่าวได้ล่วงหน้าก่อนที่จะได้ฟังจริง ๆ (George Brown and Gillian Yule, 1983 : 60-61) นอกจากเสียงที่แตกต่างกันในแต่ละภาษาแล้ว ภาษาอังกฤษยังมีการออกเสียงในภาษาพูดยังมีลักษณะเฉพาะ 4 ประการคือ

1) ลักษณะการลดรูปของเสียง (Weak Forms) เช่นใน ประโยค Take her home. คำว่า 'her' ในประโยคดังกล่าว จะออกเสียงเป็น 'เออ' /ə/ มากกว่า /h- /

2) ลักษณะกลมกลืนของเสียง (Assimilation) เช่น ในวลี Quite good คำว่า 'quite' ในวลีดังกล่าวจะออกเสียงเป็น / kwaik / มากกว่าที่จะออกเสียงเป็น / kwait /

3) ลักษณะการไม่ออกเสียง (Elision) คือลักษณะของเสียงที่เบากว่าจะถูกตัดออก เช่น คำว่า factory , every , carefully เป็นต้น หรือการเรียงกันโดยมีพยัญชนะต่อเนื่อง บางตัวไม่มีการออกเสียง เช่น next day , worked hard , และ finished now เป็นต้น

4) ลักษณะการเชื่อมเสียง (Linking) เช่นในคำว่า faraway , such a , และ good apple เป็นต้น

นอกเหนือจากลักษณะเฉพาะของการออกเสียงภาษาอังกฤษที่กล่าวมาแล้ว ผู้พูดยังต้องใช้ความคิด การตัดสินใจระหว่างการพูดเพื่อให้การสื่อสารที่เกิดขึ้นอย่างมีความหมาย ภาษาพูดจึงไม่มีรูปแบบหรือการจัดระเบียบในการพูดอย่างแน่ชัด ในช่วงระหว่างการพูดจึงมีลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ของเสียงในภาษาพูด เช่นการใช้คำพูดกล่าวถึงเรื่องเดียวกัน แต่ใช้วิธีการกล่าวซ้ำ (Redundant) เช่น I wonder I mean I was wonderingif you might possibly... if you would like to come to dinner. การหยุดช่วงจังหวะและความคลาดเคลื่อนในการพูด (Pausing and Speech Errors) การพูดทั่วไปของคนเราประกอบด้วย การหยุดช่วง (Pauses) การลังเล (Hesitation) การเริ่มต้นที่ผิด (False Starts) และการแก้ไขให้ถูกต้อง (Corrections) ในการพูดตามปกติ 30% - 50% ของเวลาที่ใช้ในการพูดทั้งหมดจะเป็นเรื่องของการหยุดช่วง หรือความลังเลใจในการพูด ซึ่งการหยุดช่วงอาจจะเป็นการเงียบ (Silent Pauses) หรือการใช้คำอื่นแทรก (Filled Pauses) คำที่ใช้แทรก เช่น Oh, Hmm.. , Er... , Well.. , I mean ... , I guess... หรือ I don't know. ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้พูดสามารถคิดคำที่ต้องการใช้ขึ้นมาได้

ลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ (Grammatical Structures)

ผู้ฟังที่ขาดความรู้ด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์มักจะมีปัญหาในการฟังเพื่อความเข้าใจ ผู้ฟังจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องโครงสร้างทางไวยากรณ์ ว่าประกอบขึ้นด้วยลักษณะ 3 ประการคือ คำประเภทที่มีอุปสรรค บั๊จจัย (Content Words) , คำขยาย (Function Words) , และการเรียงคำ (Word Order) ผู้ฟังที่มีความรู้ด้านโครงสร้างทางภาษาดังกล่าว เมื่อได้ยินประโยค หรือวลีต่อไปนี้อาจจะเข้าใจความหมายได้ทันที เช่น

คำประเภทที่มีอุปสรรค บั๊จจัย (Content Words)

I saw a man there yesterday.

I saw two men there yesterday.

คำขยาย (Function Words)

The book is on the table.

It is not under the table.

การเรียงคำ (Word Order)

a man-eating shark

a shark-eating man

He saw a woman swimming in the pool.

Swimming in the pool, he saw a woman.

ประโยชน์จากความรู้ในลักษณะโครงสร้างภาษาทางไวยากรณ์ของภาษาที่จะฟังอีกลักษณะหนึ่งคือ ผู้ฟังสามารถแยกส่วนต่าง ๆ ของประโยค ทำให้เข้าใจความหมายง่ายขึ้น เช่น ถ้าผู้ฟังได้ยินประโยค He met Mary who invited him to the party. ผู้ฟังที่มีความรู้ด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์จะสามารถแยกประโยคเพื่อความเข้าใจเป็นส่วน ๆ คือ He met Mary / who invited him / to the party. ความรู้ด้านโครงสร้างของนามวลี กริยาวลี และโครงสร้างทางไวยากรณ์ มีส่วนสำคัญทำให้ผู้ฟังแยกแยะส่วนประโยคเป็นส่วน ๆ และจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่ฟังง่ายขึ้น ถ้าผู้ฟังมีปัญหาในการแยกแยะส่วนของประโยคข้อมูล จะทำให้ผู้ฟังมีความเข้าใจยากขึ้น (Jack Richards 1983 : 220) นอกจากนี้ผู้ฟังยังสามารถใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ทางภาษาในการคาดเดาโครงสร้างทางภาษาที่ต่อเนื่องต่อไป แม้ว่าข้อมูลด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์จะมีบทบาทจำกัดในการตีความข้อความ แต่ถ้าผู้ฟังมีความคุ้นเคยกับรูปแบบโครงสร้างทางไวยากรณ์หรือโครงสร้างประโยค ก็จะมีอิทธิพลทำให้ผู้ฟังเข้าใจในระดับภาพรวมได้ (Global Level) (Michael Rost , 1990 : 48-50)

นอกจากนี้การศึกษาของ แอน แอนเดอร์สัน และโทนี ลินช์ (Ann Anderson and Tony Lynch 1988 : 95-96) พบว่า ผู้ฟังเข้าใจประโยคความเดียว (Single Sentences) ได้ง่ายกว่าประโยคความซ้อน (Complex Sentences) และส่วนใหญ่ลักษณะของภาษาพูดมักเป็นประโยคความเดียว เช่น ผู้พูดอาจจะพูดประโยคต่าง ๆ เหล่านี้แยกกันได้ * The plant died. They've been away. Nobody watered it. They'd left in the sun , you see.* ถ้านำประโยคเหล่านี้มาเขียนจะต้องเขียนประโยคในรูปประโยคความซ้อน โดยมีประโยคใจความสำคัญ และอนุประโยค เช่น

"The plant, which they'd left in the sun, died because nobody watered it while they were away."
 ความซับซ้อนในเรื่องโครงสร้างประโยคยังมีความสัมพันธ์กับความเร็วในการนำเสนอข้อมูล ถ้า
 ประโยคที่มีความซับซ้อนมาก ความเร็วของการพูดควรอยู่ในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้ามถ้าประโยค
 ที่พูดไม่มีความซับซ้อนก็สามารถเพิ่มอัตราความเร็วในการพูดได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจ
 ข้อความที่ฟังได้ นอกจากนี้ แมรี คอลล์ (Mary Call, 1985 : 769) ได้กล่าวถึงความรู้ด้านโครงสร้าง
 ภาษษาว่า เป็นตัวแปรที่สำคัญในการเพิ่มปริมาณด้านตัวภาษาที่มีผลต่อความคงทนในความจำระยะ
 สั้นอีกด้วย

คำศัพท์ (Vocabulary)

ผู้เรียนหรือผู้ฟังภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องมีความรู้ที่คำจะมีความหมาย
 ได้สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อคำ ๆ นั้นอยู่ในรูปของประโยค และคำศัพท์คำเดียวโดดๆ จะไม่มีความหมายที่
 แท้จริง คำส่วนใหญ่จะให้ความหมายหลากหลายความหมายเสมอ ผู้ฟังที่มีความรู้ด้านความ
 หมายสามารถให้ความหมายของคำที่แท้จริง เช่นคำว่า well และคำว่า charge ในประโยคต่อไปนี้

The doctor made John well.

The carpenter made this table well.

และ

Mr Warren was annoyed when he learn that he had been
charged \$100.

John Brown was furious when he learn that he had been
charged as a robber.

ซี แฟร์ช และ จี แคสเปอร์ (C. Fearch & G. Kasper, 1986 : 257-274) และ
 ดิง-มิน วู (Ding-Ming Wu, 1987 : 9-15) มีความเห็นในเรื่องคำศัพท์ว่า ความรู้ความเข้าใจของผู้ฟัง
 ในเรื่องคำศัพท์ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการฟังเพื่อความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ฟังที่อยู่ในระดับเริ่ม
 เรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งจำนวนคำศัพท์มีอย่างจำกัด (Limited Vocabulary) คือประมาณ 1,500 -
 2,200 คำ ดังนั้นคำศัพท์ต่างๆ ที่พบในสถานการณ์จริงจึงแปลกใหม่ที่ทำให้ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจ
 ความหมายของคำนั้น ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ฟังมีแนวโน้มที่จะตีความหมายคำศัพท์จากข้อมูลที่ได้
 ยินโดยใช้บริบทของข้อความที่ผู้พูดพูด ถ้าข้อความมีบริบทมาก แนวทางการตีความหมายของ

คำศัพท์จะชัดเจนยิ่งขึ้น (Michael Rost, 1990 : 48-50) นอกจากนี้คำศัพท์ที่ใช้ในภาษาพูด มักเป็น คำศัพท์ที่ไม่เฉพาะเจาะจง (Non-specific Vocabulary) เช่น it , somebody , they , you (ที่มีความหมายถึงตัวบุคคล) และthing ที่เป็นที่เข้าใจในบริบทที่กำลังเกิดขึ้นในขณะที่พูด (George Brown and Gillian Yule อ้างถึงใน Mary Underwood, 1993 :13) และการที่ผู้ฟังมีความสามารถเข้าใจในเรื่อง คำศัพท์ สำนวน หรือโวหารมากเท่าไร การตีความหมายในภาษาพูดย่อมมีมากขึ้น และเนื่องจาก ประโยคที่เป็นบทสนทนา มักประกอบด้วยประโยคที่ไม่สมบูรณ์ (Unfinished Sentences) ซึ่งมีการตัด ทอน และการลดรูปแบบทางไวยากรณ์ไป การเข้าใจความหมายของคำศัพท์จึงเป็นองค์ประกอบ สำคัญโดยตรงสำหรับการฟังเพื่อความเข้าใจ

การเน้นเสียง และเสียงสูงต่ำของคำในประโยค (Stress and Intonation)

ในการออกเสียงภาษาใดภาษาหนึ่ง นอกจากลักษณะการออกเสียงที่แตกต่าง กันแล้ว แต่ละภาษายังมีความแตกต่างกันในเรื่อง การนำเอาลักษณะหน่วยเสียงซ้อน (Suprasegmental) ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ระดับเสียง การเน้นเสียง ความยาวสั้นในการออกเสียงพยางค์ เสียงสูงต่ำของคำในประโยคและจังหวะมาใช้ ผู้ฟังที่มีความรู้เรื่องการเน้นเสียง หรือการลงเสียง เน้นหนัก (Stress) และเสียงสูงต่ำของคำในประโยค (Intonation) หรือท่วงทำนอง (Rhythm) ย่อม เข้าใจความหมายของประโยคต่าง ๆ ดังนี้

การลงเสียงเน้นหนัก

Mary's dress is blue.

Mary's dress is blue.

เสียงสูงต่ำของคำในประโยค (Intonation)

Edward is a singer , isn't he ?

Edward is a singer , isn't he ?

ท่วงทำนอง (Rhythm)

Don't shoot , John.

Don't shoot , John.

จากการศึกษาของ โรเบิร์ต แวนเดอร์แพลงค์ (Robert Vanderplank 1988 : 202) พบว่า การลงเสียงเน้นหนัก เสียงสูงต่ำของคำในประโยค และจังหวะการพูดเป็นปัจจัยสำคัญ อย่างยิ่งประการหนึ่งที่มีผลต่อความเข้าใจในการฟังของผู้ฟังในภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ

นอกจากนี้ เจ คริสตัล (J. Crystal 1987 : 171) กล่าวถึงลักษณะเสียงสูงต่ำในประโยคและ ท่วงทำนองว่ามีหน้าที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. ด้านอารมณ์ (Emotion) ลักษณะเสียงสูงต่ำในประโยคทำให้ผู้ฟังเข้าใจ ข้อความที่ฟังว่าผู้พูดมีอารมณ์ใด เช่น แสดงความตื่นเต้น ความประหลาดใจ เป็นต้น
2. ด้านไวยากรณ์ (Grammatical) ผู้ฟังสามารถเข้าใจประโยคที่ฟังได้ว่าเป็น ประโยคชนิดใด เช่น "Richard phoned." เป็นประโยคบอกเล่าเนื่องจากเสียงลงต่ำในตอนท้าย (Statement- falling Tone) กับ "Richard phoned?" เป็นประโยคคำถาม เสียงสูงในตอนท้ายประโยค (Question - rising Tone) นอกจากนี้ผู้ฟังสามารถแยกส่วนประกอบของประโยคเป็นส่วน ๆ ว่าเป็น ประโยคใจความสำคัญ หรือเป็นอนุประโยค
3. ด้านโครงสร้างข้อมูล (Information Structure) ผู้ฟังสามารถวิเคราะห์ความ แตกต่างจากเสียงสูงต่ำในประโยคได้ว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่รู้แล้ว และข้อมูลใดเป็นข้อมูลใหม่ เช่น I saw a BLUE car. ข้อมูลที่ผู้ฟังรู้แล้วคือ รถที่ผู้พูดกล่าวถึง ส่วนข้อมูลใหม่คือ รถคันดังกล่าวเป็น สีฟ้า
4. ด้านเนื้อหาสาระ (Textual) ผู้ฟังสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระที่น่าเสนอได้ ง่ายขึ้น
5. ด้านจิตวิทยา (Psychological) ผู้ฟังสามารถจดจำได้ง่ายขึ้นจาก ท่วงทำนอง และเสียงสูงต่ำในประโยค
6. ด้านดัชนีชี้แนะ (Indexical) แนวทางการพูด หรือลักษณะการพูดของแต่ละ บุคคลจะเป็นตัวชี้แนะหรือแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัย หรืออาชีพได้ เช่น ลักษณะการพูดของครู อาจารย์ ผู้พากษ์ข่าวกีฬา การพูดของคนขายของ เป็นต้น

ความคงทนในการจดจำ (Retention)

แมรี คอลลิส (Mary Call , 1985 : 769) กล่าวถึงเรื่องความคงทนในการจดจำกับการฟังเพื่อความเข้าใจว่า "ความเข้าใจในการฟังมีความสัมพันธ์กับความจำระยะสั้นและความ คงทนในการจำ" โดยความรู้ที่เกี่ยวกับตัวภาษา และความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังซึ่งพื้นความรู้เดิมที่มีอยู่จะเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Long - term Memory) ในขณะที่ความรู้ใหม่หรือข้อมูลที่กำลัง ฟังอยู่นั้นจัดเป็นลักษณะของความจำระยะสั้น (Short - term Memory) ความเข้าใจในการฟังจะเกิด ขึ้นได้เมื่อความรู้ใหม่ ในความจำระยะสั้น สอดคล้องกับความรู้เดิมที่มีอยู่ในความจำระยะยาว.

หากผู้ฟังสามารถจดจำเรื่องที่กำลังฟังอยู่ได้มากเท่าไร กระบวนการทำความเข้าใจในเรื่องที่ฟังก็จะรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ แลร์รี บาร์คเคอร์ (Larry Barker, 1987 : 2416) ยังได้กล่าวถึงเรื่องความจำ และการทำความเข้าใจในการฟังอีกว่า เมื่อคลื่นเสียงไปกระทบอวัยวะรับเสียง และเคลื่อนสู่สมอง เมื่อผู้ฟังพิจารณาตัดสินใจว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งเป็นการเลือกรับฟังข้อมูลของผู้ฟังนั่นเอง ถ้าผู้ฟังยอมรับขั้นทำความเข้าใจจะเกิดขึ้น การจำก็จะทำหน้าที่เก็บข่าวสารนั้นไว้ในส่วนของความทรงจำ (Memory Area) เพื่อรอการนำไปใช้ต่อไป และจากแนวคิดของ ไมเคิล รอสท์ (Michael Rost, 1991 : 3 - 4) ที่แสดงถึงการทำความเข้าใจในการฟังว่า เกิดจากทักษะ 3 ทักษะคือ ทักษะการรับรู้ ซึ่งประกอบด้วย การแยกแยะเสียงและจดจำคำก่อน จากนั้นจึงสามารถใช้ทักษะต่อไปได้คือทักษะวิเคราะห์ และทักษะสังเคราะห์ จะเห็นได้ว่าก่อนเกิดทักษะวิเคราะห์ และทักษะสังเคราะห์ได้ผู้ฟังต้องรับรู้โดยการจดจำสิ่งที่ได้ยินก่อนเป็นเบื้องต้น และหากผู้ฟังมีความคงทนในการจดจำมากก็จะเกิดความเข้าใจในการฟังมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ทักษะวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ฟังมีประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย

แพททริเซีย ดันเคล แกรนท์ เฮนนิ่ง และแครก ซอดรอน (Patricia Dunkel, Grant Henning and Craig Chaudron, 1993 : 180 - 191) ได้ศึกษาผลของความจำระยะสั้นที่มีต่อการตีความในการฟังคำบรรยายภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่หนึ่งที่เป็นเจ้าของภาษา และไม่ใช่เจ้าของภาษาที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูง พบว่า นักศึกษาที่มีความจำระยะสั้นสูง สามารถจำเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดรวบยอดได้ดีกว่าผู้ที่มีความจำระยะสั้นต่ำ และยังพบอีกว่า เจ้าของภาษาสามารถจดจำข้อมูลที่เป็นความคิดรวบยอดและรายละเอียดในการฟังบรรยายได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ส่วนลินดา คอนราด (Linda Conrad, 1989 : 8) เปรียบเทียบความจำของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาที่มีความสามารถระดับสูง และกลาง ในการจำประโยคที่พูดด้วยอัตราความเร็วต่างกัน พบว่า ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามักจะละเลยข้อมูลที่ปรากฏอยู่กลางประโยค มักสนใจ และจำข้อมูลที่ปรากฏอยู่ที่ต้น หรือท้ายประโยคได้เท่านั้น ทั้งนี้องค์ประกอบที่จะทำให้เกิดความจำได้ดีมี 3 ประการ คือ ความใหม่ของเหตุการณ์ (Recency) ความถี่ที่พบเห็น (Frequency) และความเข้มของประสบการณ์ (Intensity) (Earl Srevick, 1982 : 29)

1.2.2 องค์ประกอบที่มีผลโดยอ้อมต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ

เป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการฟังเพื่อความเข้าใจให้สูงขึ้น และอยู่คงทนทั้งยังสามารถส่งผลให้องค์ประกอบที่มีผลโดยตรงในการฟังมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าสังเคราะห์ผลวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการฟังเพื่อความเข้าใจ ของ โจน รูบิน (Joan Rubin , 1994 : 199) พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการทำความเข้าใจในการฟังที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิ่งที่ฟังหลายประการ คือ องค์ประกอบด้านผู้ฟัง องค์ประกอบด้านผู้พูด องค์ประกอบด้านกลวิธีที่ใช้ในการฟัง องค์ประกอบด้านบทเรียน องค์ประกอบด้านกิจกรรมการฟัง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิด และผลงานการวิจัยของนักการศึกษาต่าง ๆ เสนอตามลำดับหัวข้อดังกล่าว ดังนี้

องค์ประกอบด้านผู้ฟัง

การฟังข้อมูลใด ๆ ในแต่ละครั้ง แม้ว่าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน หรือฟังจากคนพูดคนเดียวก็ตาม แต่ความเข้าใจในการฟังของผู้ฟังแต่ละคนอาจไม่เท่ากัน โจเซฟ บอยล์ (Joseph Boyle , 1984 : 34-38) สรุปว่า องค์ประกอบด้านผู้ฟังประกอบด้วย

1. องค์ประกอบทั่วไปของผู้ฟัง อันได้แก่ ประสบการณ์และการฝึกฝนการฟังภาษาเป้าหมาย รวมทั้งการใช้สื่อ ความสามารถหรือระดับสติปัญญาโดยทั่วไปของผู้ฟัง และความรู้พื้นฐาน หรือความรู้เดิมของผู้ฟัง
2. องค์ประกอบเฉพาะของผู้ฟัง ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านกายภาพและการศึกษา เช่น อายุและเพศ พื้นฐานทางครอบครัวและขนาดของครอบครัว พื้นฐานทางการศึกษาและประเภทของโรงเรียน สุขภาพและความพร้อมของผู้เรียน
3. องค์ประกอบด้านสติปัญญา ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับภาษาเป้าหมาย ความสามารถในการวิเคราะห์ และความจำ
4. องค์ประกอบด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย แรงจูงใจและวัตถุประสงค์ในการฟัง ทักษะที่ผู้ฟังมีต่อผู้พูด ระดับความสนใจ และสมาธิของผู้ฟัง

เฮส เจย์ ซามูเอล (S. Jay Samuels , 1987 : 295 - 309) กล่าวถึงองค์ประกอบด้านผู้ฟังว่า “เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวผู้รับสาร” (Inside-the-Head Factors) ประกอบด้วย

1. ความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจภาษา (Language Facility) ได้แก่ ความสามารถในการระลึกคำต่าง ๆ ได้ (Recognition of Words) ความสามารถในการแบ่งส่วนและการวิเคราะห์ด้านไวยากรณ์ของสิ่งที่ฟัง (The Ability of Segment and Parse the Speech Stream) ความสามารถในการเข้าใจภาษาถิ่น (Dialect) ของภาษาเป้าหมาย ความสามารถในการอ้างอิงความ (Anaphoric Terms)

2. ความรู้เดิม (Background Knowledge)

3. ความตระหนัก (Awareness) เกี่ยวกับอิทธิพลของบริบท (Contextual Influences) ที่มีต่อวัจนลีลา (Styles of Speech)

4. ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การฟัง (Listening Strategies)

5. ความรู้และความเข้าใจในภาษาท่าทาง (Kinesics)

6. แรงจูงใจ (Motivation) และความตั้งใจฟัง (Attention) ของผู้ฟัง

โจน รูบิน (Joan Rubin , 1994 : 199)

กล่าวถึงองค์ประกอบด้านผู้ฟัง

ประกอบด้วย

1. ความสามารถทางภาษา

2. ความคงทนในการจดจำ

3. ความตั้งใจฟัง

4. ความวิตกกังวลในการฟังภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ

5. อายุ

6. เพศ

7. ความรู้เดิมของผู้ฟัง

นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้ฟังและผู้พูด ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปของการแสดงออกกัมปกริยาต่าง ๆ ท่าทางประกอบการพูด การเคลื่อนไหว การจ้องมอง และการแสดงออกลักษณะอื่น ๆ ทั้งผู้พูดผู้ฟังต่างก็ส่งสัญญาณทางภาษาทั้งในรูปแบบที่เป็นการพูด (Verbal Signals) และในรูปแบบที่ไม่ใช่การพูด (Non-verbal Signals) ซึ่งอาจเป็นสีหน้า หรือท่าทางเพื่อแสดงเจตนา ความสนใจ และความเข้าใจหรือไม่เข้าใจ (Jack Richards, 1987 : 166)

องค์ประกอบด้านผู้พูด

โจเซฟ บอยล์ (Joseph Boyle, 1984 : 13) กล่าวถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวผู้พูด ว่ามีผลต่อความเข้าใจในการฟังเนื่องจากองค์ประกอบในตัวผู้พูด ดังนี้

1. ความสามารถทางภาษาของผู้พูด (Language Ability) การฟังที่ผู้พูดมีความสามารถทางภาษาที่แตกต่างกัน อาจทำให้ความเข้าใจในการฟังผู้พูดแต่ละคนแตกต่างกัน เนื่องจาก งานวิจัยที่โจเซฟ บอยล์ สังเคราะห์มาพบว่า ชนชาติเจ้าของภาษาที่มีระดับการศึกษาสูง มีความสามารถใช้ภาษาได้ดีกว่าผู้พูดที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า

2. คุณภาพการใช้ตัวบ่งชี้ลักษณะในการพูด (The Quality of the Speech Signal) ตัวบ่งชี้ลักษณะในการพูดได้แก่ สำเนียงในการพูด ความเร็วในการพูด และการออกเสียงในภาษาต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อความสามารถในการใช้ตัวบ่งชี้ลักษณะในการพูดของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป ก็จะส่งผลต่อความเข้าใจในการฟังด้วย

3. บุคลิกลักษณะของผู้พูด (Personality of the Speakers) ผู้พูดที่มีท่าทาง กริยา การใช้สายตา ที่สอดคล้องกับสิ่งที่พูด จะเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้ผู้ฟังเข้าใจในสิ่งที่ฟังได้เป็นอย่างดี แต่ถ้ากริยาท่าทางของผู้พูด ความผิดปกติของผู้พูด เช่นพูดติดอ่าง หรือผู้พูดที่มีความประหม่า และตื่นเต้น หรือการใช้กริยาท่าทางที่ไม่สามารถสื่อสารได้ นับเป็นอุปสรรคในการทำความเข้าใจในการฟังอย่างยิ่ง

โรซาลินด์ ฮอโรวิทซ์ และ เอส เจ ซามูเอลส์ (Rosalind Horowitz and S. Jay Samuels, 1987 : 295 - 308) กล่าวถึงองค์ประกอบของผู้พูดดังนี้

1. ความตระหนักของตัวผู้พูด เกี่ยวกับความต้องการของผู้ฟังในเรื่องต่าง ๆ เช่น ผู้พูดควรคำนึงถึงระดับความรู้เดิมของผู้ฟัง เพื่อการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เหมาะสมกับความรู้ของผู้ฟัง ความดังของเสียงที่พูด ตลอดจนด้านความเหมาะสมในการใช้คำศัพท์ และความซับซ้อนของประโยคที่ใช้พูดเพื่อให้สัมพันธ์กับความเร็วในการพูด

2. ความชัดเจน และประสิทธิภาพในการพูด ผู้พูดควรคำนึงถึงความชัดเจนในการใช้คำอ้างอิง การแสดงสัญญาณก่อนที่จะเปลี่ยนหัวข้อสนทนา แสดงถึงวัตถุประสงค์ในการพูด การสรุป ทบทวนเนื้อหา การเน้นเสียง การเว้นช่วงการหยุดในการพูด

โจน รูบิน (Joan Rubin , 1994 : 199 – 205) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของผู้พูดที่มีผลต่อความเข้าใจในการฟังว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. เพศของผู้พูด เพศของผู้พูดที่แตกต่างกันส่งผลในการทำความเข้าใจในการฟัง โดยเฉพาะด้านการใช้คำศัพท์ในการพูด (Elliot Judd , 1983 : 234 - 241)
2. เสียงของผู้พูด ผู้ฟังมีความคุ้นเคยกับเสียงพูดย่อมมีความเข้าใจในการฟังดีขึ้น อย่างไรก็ตามการฟังปกติในชีวิตประจำวัน ผู้ฟังมีโอกาสฟังเสียงที่แตกต่างกันอย่างมากมายดั่งนั้นในการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนมีโอกาสในการฟังที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนไม่รู้รู้สึกเบื่อ และทำให้การฟังน่าสนใจมากขึ้น
3. พฤติกรรมของผู้พูด เช่น กริยา ท่าทาง สีหน้า เป็นต้น เป็นสิ่งไม่ใช่ตัวภาษา แต่ช่วยให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในตัวผู้พูดที่นักวิจัยส่วนใหญ่ มักกล่าวถึง คือ สำเนียงในการพูด (Accent) พาเมลลา อีคอง (Parnela Ekong , 1982 : 87 - 92) มีความเห็นว่า สำเนียงการพูด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการทำความเข้าใจในการฟัง สำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศ โดย อีคอง ได้จำแนกสำเนียงการพูดออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สำเนียงการพูดของชนชาติเจ้าของภาษา (Native - Speakers Accent)
2. สำเนียงการพูดของชนชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Non- Native Speakers Accent) สำเนียงการพูดที่เป็นชนชาติเดียวกับผู้เรียน แต่ไม่ใช่สำเนียงเจ้าของภาษา จะมีผลดีต่อการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาต่างประเทศ ซึ่งแนวคิดนี้ตรงกับผลการวิจัยของ เฟิน ยาแก๊ง (Fan Yagang , 1993 : 16-19) ที่สรุปว่า ความคุ้นเคยของผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ที่มีต่อสำเนียงการพูดเฉพาะของครูผู้สอนในชั้นเรียน ภาษาอังกฤษแบบบริติช (British English) หรือภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน (American English) เป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจในการฟังของผู้เรียน เพราะในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนต้องฟังสำเนียงการพูดภาษาอังกฤษของชนชาติอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งแต่ละชนชาติก็มีสำเนียงการพูดภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันออกไป

องค์ประกอบด้านการสอนทักษะการฟังของครู

การฟังเพื่อความเข้าใจนอกจากผู้เรียนต้องอาศัย องค์ประกอบด้านภาษา ความเอาใจใส่ แรงจูงใจ ประสบการณ์ด้านภาษารวมทั้งลำดับความคิดของผู้ฟัง และกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรได้มีการวางแผนการสอน เตรียมบทเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เลือกเนื้อหาให้สนองต่อความต้องการของนักเรียน การสอนของครูควรเอื้อต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มพูนทักษะการฟัง นอกจากนี้ผู้สอนควรเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมเพื่อดึงดูดความสนใจ เพื่อประโยชน์ในการฝึกฝน ก่อนการวางแผนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียน และได้ความรู้เพิ่มเติม ได้ยินภาษาที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้รับภายนอกห้องเรียน

คริสตินา พอลสตัน และ แมรี บรูเดอร์ (Christina Paulston and Mary Bruder, 1976 : 128-157) ได้เสนอวิธีการสอนการฟังเพื่อความเข้าใจสำหรับครูไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การเลือกหัวข้อที่ต้องการสอน (Selection of the Teaching Point) ผู้สอนต้องตัดสินใจว่าจะสอนเรื่องอะไร ต้องการให้ผู้เรียนฝึกฝนในเรื่องใด หัวข้อที่เลือกนั้นไม่ควร มีโครงสร้างภาษาที่ซับซ้อน หรือมีคำศัพท์ที่ยากเกินระดับความสามารถของผู้เรียน
2. การกล่าวเน้นจุดที่ต้องการสอน (Focusing of Students' Attention) ผู้สอนต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เช่น ผู้สอนอาจจะประกาศตอนต้นชั่วโมงว่า ชั่วโมงนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการฟังภาษาอังกฤษในสถานการณ์ที่แตกต่างการฟังภาษาอังกฤษในห้องเรียน นอกจากนี้คำสั่งจากผู้สอนต้องชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนรู้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำ เช่น เขียนคำตอบ หรือวาดภาพตามคำสั่ง เป็นต้น
3. การฟังและการทำแบบฝึกหัด (Listening and Completion of Set Task) ผู้สอนควรอ่านข้อความให้ผู้เรียนฟังด้วยความเร็วตามปกติ มีระดับเสียงสูงต่ำที่ถูกต้อง ไม่ควรอ่านช้ากว่าความเป็นจริง เพราะอาจจะบิดเบือนความหมาย ถ้าผู้เรียนฟังไม่เข้าใจควรอ่านให้ฟังซ้ำโดยคำนี้ด้วยว่า จำนวนครั้งที่อ่านซ้ำควรเหมาะสมกับความยาว และความยากของแต่ละแบบฝึกหัด หากไม่เช่นนั้นผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย
4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback on Performance) วิธีที่ง่ายที่สุดในการให้ข้อมูลย้อนกลับ คือ ให้ผู้เรียนตรวจคำตอบด้วยตนเอง จากคำตอบที่ถูกต้องที่ผู้สอนแจกให้ จากนั้นให้ผู้เรียนแก้ส่วนที่ผิด ผู้สอนตรวจดูความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริม และให้กำลังใจผู้เรียนวิชาการฟังได้ดีกับให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาในการเรียน เพื่อแก้จุดอ่อนของแต่ละคน

แมรี ฟินอคเชียโร (Mary Finocchiaro , 1989 : 96-97) เสนอวิธีการ
สอนสำหรับผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้คือ

1. สอนระบบเสียงต่าง ๆ
2. สอนระบบคำที่สำคัญโดยให้ผู้เรียนเข้าใจ ประธาน กริยา กรรม
วลี และอนุประโยค ผู้สอนอาจทำได้โดยเขียนประโยคที่พูดบนกระดาน แบ่งประโยคออกเป็นช่วง
พร้อมให้ผู้เรียนพูดตาม เช่น Joe / went / to the library / at five o'clock.

3. พูดหรืออ่านประโยค หรือข้อความสั้น ๆ ซ้ำกัน 3 ครั้งหรือมาก
กว่านั้น

4. ถามคำถามทุก ๆ ท้ายประโยคเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ
สำหรับการจัดกิจกรรมก่อนการฟัง (Before Listening) ครูควรมีวิธีการที่จะ
สอนดังนี้

1. เตรียมบทเรียน หรือข้อความ และคำถามท้ายเรื่องให้มีความง่าย
เหมาะสมกับผู้เรียนต่างระดับ โดยแบ่งเป็นระดับเริ่มต้น ระดับปานกลาง และระดับสูง

2. อธิบายคำยาก และให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในบทเรียนนั้น
3. ให้คำอธิบายด้วยภาษาง่าย ๆ ชัดเจนและกระชับว่าต้องการให้ผู้
เรียนฟังอะไร

4. แบ่งเนื้อหาในบทเรียนเป็นตอน
5. อภิปรายสิ่งที่ควรรู้ในสถานการณ์ที่จะได้ฟัง
6. ให้ผู้เรียนทำนาย หรือคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นต่อจากเรื่องที่ได้ฟัง
และต้องสอดคล้องกับหัวเรื่อง

7. เตรียมให้ผู้เรียนรู้จักตัวชี้แนะ (Clues) ที่ซ้ำซ้อนในประโยค
สำหรับการจัดกิจกรรมระหว่างการฟัง (While Listening) ครูควรมีวิธีการที่จะ
สอนดังนี้

1. ให้รายการ ข้อมูล และสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องใช้ในการตอบ
คำถาม เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับ คน วันที่ สิ่งของ เป็นต้น

2. ให้แผนที่เพื่อผู้เรียนเขียนเส้นทางตามที่ได้ฟัง
3. ให้ผู้เรียนจดเฉพาะคำที่สำคัญ หรือวาดภาพตามคำบอก

สำหรับการจัดกิจกรรมภายหลังการฟัง (After Listening) ครูผู้สอนควร
พิจารณาความสามารถของผู้เรียนแต่ละระดับ และให้ทำกิจกรรมสอดคล้องกับความสามารถดังนี้

1. เขียนตามคำบอก
2. เติมคำลงในช่องว่างแบบ Cloze
3. ตอบคำถามแบบมีตัวเลือก
4. ตอบคำถามปลายเปิด
5. เขียนสรุปความยาวประมาณ 2-3 บรรทัด
6. ระบุว่าภาษาที่ได้ฟังเป็นภาษาที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม
7. เมื่อฟังเทปให้ระบุว่าใครเป็นผู้พูด มีทัศนคติต่อเรื่องนั้น ๆ อย่างไร
มีบทบาทอย่างไร อยู่ที่ไหน และกำลังพูดถึงเรื่องอะไร

โรเบิร์ต ลาโด (Robert Lado, 1976 : 173-179) กล่าวถึงวิธีการสอนและฝึก
ทักษะการฟังที่ดีที่สุด คือการใช้แถบบันทึกเสียง และแถบบันทึกภาพ การเรียนในห้องปฏิบัติการ
ทางภาษาเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากผู้เรียนได้ฟังสำเนียงต่าง ๆ ของเจ้าของภาษาแล้ว การใช้แถบ
บันทึกเสียงและแถบบันทึกภาพยังมีประโยชน์และข้อดี ดังนี้

1. สามารถใช้ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีครูผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษา
2. สามารถเปิดฟังซ้ำได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีอิสระเรียนตามความ
สามารถของตน หากไม่เข้าใจแบบฝึกหัดก็เปิดเครื่องเล่นแถบบันทึกเสียงเพื่อฟังซ้ำได้
3. สามารถบันทึกเสียงผู้เรียนเพื่อฝึกการออกเสียงโดยไม่กังวล หรือ
รู้สึกอายหากผู้อื่นได้ยินสำเนียงของตน
4. สามารถหยุดภาพได้นานตามที่ต้องการ ผู้เรียนแต่ละคนใช้เวลา
ในการจดบันทึก หรือตอบคำถามแต่ละครั้งไม่เท่ากัน การใช้แถบบันทึกเสียงจึงเป็นข้อดีในการฝึก
ฝนทักษะฟังเพื่อความเข้าใจและรวบรวมข้อมูล

เออร์ลินดา บอยล์ (Erlinda Boyle , 1993 : 36) กล่าวถึงวิธีการที่ช่วยพัฒนาทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจคือ การสร้างสิ่งแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่ต้องการได้ยิน และพูดภาษาเป้าหมายตลอดเวลา โดยวิธีการที่ครูผู้สอนสามารถนำมาฝึกได้ มีดังนี้

1. การสัมภาษณ์ ครูต้องอธิบายขั้นตอนการสัมภาษณ์ ตั้งแต่การแบ่งกลุ่ม การตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ ประมวลผลความคิดให้อยู่ในขอบเขตที่ต้องการสัมภาษณ์ การเตรียมการอัดเสียง

2. การอัดเสียง เมื่อผู้เรียนสัมภาษณ์ชาวต่างชาติแล้ว ให้นำแถบเสียงมาถอดความ ผู้เรียนอาจพบข้อผิดพลาดในการพูดของตน ผู้เรียนจะจดจำได้แม่นยำ และนำมาแก้ไข การรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันคิดแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง หรือช่วยกันหาคำศัพท์ที่ฟังไม่ชัดเจน

3. การอ่านตามบทสัมภาษณ์ โดยผู้เรียนอ่านบทสัมภาษณ์ออกเสียงไปพร้อมกับเทป

โมฮามัด ไคแรท มาห์มูด ราเชด (Mohamed Khyrat Madmoud Rashed, 1990 : 732 A) พบว่า การสอนผู้เริ่มเรียนด้วยวิธีการสอนแบบการสนองตอบด้วยท่าทาง (Total Physical Response) ผู้เรียนมีความสามารถในการฟังสูงกว่าการสอนด้วยวิธีสอบแบบฟังพูด (Audio-Lingual) ส่วน แครอล โมลท์ (Carol Molts , 1994 : 3014-A) พบว่า การเรียนการสอนตามแนวธรรมชาติ (Natural Approach) ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการฟังสูงขึ้น

ไมเคิล โอแมลลีย์ แอนนา ซาไมท์ และ ลิซา คูเปอร์ (Michael O'Malley , Anne Chamot and Lisa Kupper , 1989 : 211) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบกระบวนการทางสมอง และวิธีการช่วยให้เกิดความเข้าใจตามการรับรู้ของผู้เรียนที่มีความสามารถในการฟังต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า การทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟังของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาสูงมักใช้วิธีการตรวจสอบความเข้าใจในขณะที่ฟัง การเชื่อมโยงความรู้ใหม่และความรู้เดิมของตน และการสรุปอ้างอิงเพื่อเดาความหมาย มากกว่าผู้เรียนที่มีความสามารถต่ำกว่า

ไมเคิล รอสส์ และสตีเวน รอสส์ (Michael Ross and Steven Ross , 1991 : 266) ทำการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสามารถที่ใช้กลวิธีการเรียนกับความสามารถทางภาษาพบว่า การใช้กลวิธีการเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาในระดับต้น จะใช้วิธีการขอให้พูดซ้ำ การทำให้ง่าย ส่วนผู้ฟังที่มีความสามารถทางภาษาในระดับสูงจะใช้วิธีการสรุปอ้างอิง และการให้ข้อมูลย้อนกลับในการสื่อสาร

เอ็ม เจ เมอร์ฟี (M. J. Murphy , 1987 อ้างถึงใน Joan Rubin , 1994 : 211) ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการที่ผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัยใช้ในการเรียนพบว่า ผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงมักใช้กลยุทธ์ ยืดหยุ่น เปิดกว้าง (Wide Distribution Strategy) และผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนที่ต่ำมักใช้กลยุทธ์ที่ต้องอาศัยบทเรียน ตำราเรียน และการตีความ (Text Heavy Strategy)

องค์ประกอบด้านบทเรียน

แอน แอนเดอร์สัน และ โทนี ลินช์ (Ann Anderson and Tony Lynch , 1989 : 63) กล่าวถึงองค์ประกอบด้านบทเรียนว่า เป็นบทเรียนที่จำหน่ายตามท้องตลาดทั่วไป ซึ่งแบ่งได้ ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ บทเรียนที่เขียนขึ้นเพื่อฝึกทักษะการฟังโดยเฉพาะ (Autonomous Material) และบทเรียนที่เขียนขึ้นเพื่อฝึกทักษะอื่นนอกเหนือจากการฟัง โดยให้การฟังเป็นส่วนหนึ่งที่มีเนื้อหา ไวยากรณ์ และเนื้อเรื่องผสมกับบทเรียนใหญ่ (Ancillary Material) อย่างไรก็ตามบทเรียนที่ดีควร ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ เช่น ภาษาที่ใช้ต้องไม่ยากเกินไป บทเรียนการฟังเพื่อความเข้าใจที่ยากเกินไป ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มพูนความสามารถ แต่ขณะเดียวกันย่อมทำให้เกิดความท้อถอย ภาษาที่ใช้จึงควรเป็นธรรมชาติ และมาจากหลากหลายแหล่ง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีประสบการณ์หลากหลายรูปแบบกับหัวข้อ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ สำเนียงผู้พูด บทเรียนที่ฟังไม่ควรมีความยาวและยุ่งยากจนเกินไป เพราะบางครั้งผู้เรียนสามารถฟังเข้าใจแต่ไม่สามารถจำรายละเอียดไม่ได้ทั้งหมด

ด้านเนื้อหาของบทเรียนควรเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และผู้เรียนคุ้นเคย ไม่มีหัวข้อ แยกย่อยจนสับสน บทเรียนที่ดีควรเป็นบทเรียนที่สามารถเสริมสร้างทักษะของผู้เรียน คือ สามารถต่อยอดกับพื้นความรู้เดิม หรือโครงสร้างความรู้เดิมได้ (Background Knowledge or Schematic Knowledge) เพื่อขยายความรู้เดิมที่มีอยู่โดยไม่ขาดตอน ดังนั้นเนื้อเรื่องของผู้เรียนคุ้นเคย จึงเอื้อประโยชน์กับผู้เรียนมากพอที่จะเชื่อมต่อกับความรู้เดิมได้ แต่ในขณะเดียวกันเนื้อหาต้องมีสิ่งใหม่ที่ผู้เรียนไม่ทราบมาก่อนสอดแทรกเข้าด้วยทุกครั้ง ในด้านความเพียงพอของข้อมูล บทเรียนที่มีข้อมูลที่เพียงพอ ทำให้ผู้เรียนต้องใช้ทักษะโยงความคิด และการสรุปมาก และยังทำให้ความสามารถในการฟังด้อยลง การมีข้อมูลที่พอเหมาะแก่การสรุปความคิด เป็นการหลีกเลี่ยง ขั้นตอนที่ยากเกินไปในกระบวนการ (Processing Load) ที่ทำให้ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดมากเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาที่ให้ในการฟังแต่ละครั้ง

โจเซฟ บอยล์ (Joseph Boyle, 1984 : 13) ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนฟังเพื่อความเข้าใจในองค์ประกอบด้านบทเรียน ว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดังนี้

1. ระดับความยากง่ายของบทเรียน (Grading of Material) ที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน
2. ระดับความเร็วของการพูด (Speed) การใช้ระดับความเร็วของบทเรียนควรให้ผู้ฟังได้เริ่มเรียนด้วยอัตราความเร็วปกติ และอัตราความเร็วที่ต่ำกว่าปกติ ทั้งนี้ควรตั้งจุดประสงค์ในการฟังด้วยอัตราความเร็วที่ต่างกัน คือ การฟังการสนทนาด้วยอัตราความเร็วปกติ ควรตั้งจุดประสงค์ในการฝึกฟังเพื่อความเข้าใจ ใจความสำคัญเท่านั้น ส่วนการฟังในอัตราความเร็วที่ต่ำกว่าปกติ ควรมีจุดประสงค์ในการฟังเพื่อฝึกฟังเกี่ยวกับรายละเอียดเพื่อแยกแยะเสียงและคำศัพท์ต่างๆ
3. ความหลากหลายในด้านสำเนียงของผู้พูด และทำเนียบภาษา (Different Accents and Registers)
4. ความสมจริง (Authenticity) ของบทเรียน ความสอดคล้องระหว่างบทเรียนในชั้นเรียน และ สถานการณ์จริงนอกห้องเรียน จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนสิ่งที่เรียนรู้ในชั้นเรียนไปใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกชั้นเรียน

องค์ประกอบด้านกิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง

กิจกรรมเกี่ยวกับการฟังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมหลังการฟัง และ กิจกรรมเสริม ทั้งนี้กิจกรรมเสริมและแบบฝึกหัดหลังการฟัง ต้องไม่ยากและไม่ใช่เป็นลักษณะการสอบ จุดประสงค์ของแบบฝึกหัด และกิจกรรมหลังการฟังเพื่อให้ผู้เรียนตรวจสอบว่าได้เรียนรู้สิ่งใดบ้าง มีการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนอย่างไร การตรวจก็ไม่ควรได้ผลได้ หรือตก ซึ่งดูเป็นการทดสอบมากเกินไป ผู้เรียนจะไม่รู้สึกว่าเป็นการเรียนเพื่อพัฒนา หรือเพิ่มพูนความรู้ เจน วิลลิส (Jane Willis, 1981 : 134-135) กล่าวเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน ช่วยเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพในการฟังเพื่อความเข้าใจ เช่น การคาดเดาล่วงหน้าในสิ่งที่กำลังฟังว่าฟังบทสนทนาเรื่องใด การจับใจความสำคัญโดยผู้ฟังสามารถละความสนใจเสียงแทรกอื่น ๆ เช่น การพูดซ้ำความ คำพูดที่ไม่มีมีความหมาย เป็นต้น

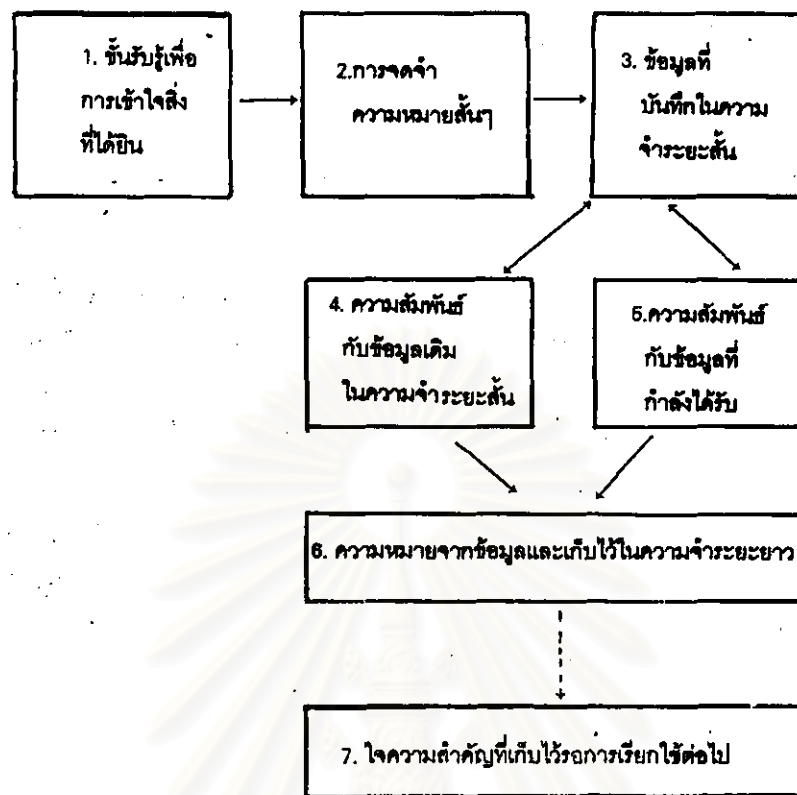
สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษประกอบด้วย องค์ประกอบที่มีผลโดยตรงต่อการทำความเข้าใจในขณะที่ฟัง คือ ความแตกต่างของเสียงที่ได้ยิน การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และการวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ การใช้หน่วยเสียงซ้อน เช่น การเน้นเสียง จังหวะ และการออกเสียงสูงต่ำในประโยค การคงทนในการจดจำสิ่งที่ได้ยิน และ องค์ประกอบที่มีผลโดยอ้อมต่อการทำความเข้าใจ คือ องค์ประกอบในตัวผู้พูดเอง เช่น วัตถุประสงค์ของผู้พูด การขาดความรู้ด้านการออกเสียงของผู้พูด สำเนียงของผู้พูด เป็นต้น องค์ประกอบในตัวผู้ฟัง เช่น ด้านจิตวิทยาของผู้ฟัง สถิติปัญญาของผู้ฟัง เป็นต้น องค์ประกอบด้านการสอน ทักษะการฟังของครู ตลอดจนองค์ประกอบด้านบทเรียน และองค์ประกอบด้านกิจกรรมการเรียน การสอน องค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นส่วนสำคัญต่อในการทำให้การฟังเพื่อความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 กระบวนการในการฟังเพื่อความเข้าใจ

การฟังเป็นทักษะในการรับสารทางเสียงโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อตีความสารที่ได้รับ สำหรับการฟังภาษาต่างประเทศนั้น นักวิจัย และนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศ ได้กล่าวถึงรายละเอียดในการรับสารและตีความจนเกิดความเข้าใจ ซึ่งพอสรุป ได้ดังนี้

ดักกลาส แมคคีทิง (Douglas McKeating , 1989 : 59-63) กล่าวถึงกระบวนการในการฟังว่า เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ เพื่อการเข้าใจสิ่งที่ได้ยิน (Perception - Cracking the Code) เป็นขั้นที่ผู้ฟังสามารถจำเสียงที่ได้ยินได้ และเห็นความแตกต่างของเสียงที่ได้ยิน
2. ขั้นการถอดรหัส เข้าใจความหมาย (Decoding - Making Sense of the Message) การเข้าใจความหมายจะเกิดขึ้นโดยผู้ฟังรับรู้สาร เข้าใจเสียงที่ได้ยิน และนำมาเก็บไว้ในความจำระยะสั้น (Short Term Memory , STM) นานพอที่จะนำไปสัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ หรือเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมา แล้วจึงนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Long Term Memory , LTM) ที่สามารถเรียกนำมาใช้ได้ภายหลัง ซึ่งข้อมูลที่เก็บไว้ในความจำระยะยาวมักเป็นส่วนสำคัญของเรื่องที่ได้ยิน (The Gist of the Message) ไม่ใช่รายละเอียดของเหตุการณ์เหมือนกับที่เก็บไว้ในความจำระยะสั้น กระบวนการเข้าใจความหมายดังกล่าวสามารถแสดงได้ในแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการในการฟังเพื่อความเข้าใจของดักกลาส แมคคีย์ทิง

จากแผนภูมิที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า จากลำดับที่ 1 - 6 เป็นขั้นตอนที่เป็นไปอย่างรวดเร็วตั้งแต่การรับรู้เสียงที่ได้ยิน สัญลักษณ์ที่เห็น การจดจำความหมาย การนำเข้าสู่ความจำระยะสั้น ที่ต้องสัมพันธ์กับสิ่งที่เก็บไว้ในความจำระยะสั้นก่อนหน้านี้ และความสัมพันธ์กับสิ่งที่เข้ามาใหม่ในความทรงจำระยะสั้น ซึ่งเวลาในความจำระยะสั้นก็จะรวดเร็ว เนื่องจากผู้ฟังยังต้องทำความเข้าใจข้อมูลใหม่ที่ได้รับฟังอยู่ตลอดเวลาในการสื่อสาร ในลำดับที่ 2, 3, 4 และ 5 เป็นกระบวนการตีความที่รวมไปถึงการเข้าใจโครงสร้างทางไวยากรณ์ เช่น การเรียงคำ หน้าที่ของคำ การอ้างอิง เป็นต้น ส่วนในลำดับที่ 7 เป็นส่วนสำคัญที่ฟังได้จะเก็บไว้ในความจำระยะยาวที่รอการนำไปใช้ต่อไป

3. ขั้นการคาดเดา และการเลือกฟัง (Prediction and Selection)

แม้ว่ากระบวนการเข้าใจความหมายเสียงที่ได้ยินค่อนข้างซับซ้อน แต่ผู้ฟังสามารถทำให้กระบวนการฟังง่ายขึ้นโดยการคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้น และการเลือกฟังเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อข้อมูลที่ได้ยิน โดยตัดเอาส่วนที่ไม่จำเป็นออกไป เนื่องจากการฟังบทสนทนา หรือการพูดมักมีสิ่งประกอบอื่น ๆ มากมายที่ทำให้ผู้พูดละความสนใจในใจความสำคัญไป เช่น ความคลุมเครือ เสียงรบกวนอื่น ๆ เป็นต้น สิ่งที่จำเป็นต่อการฟังที่ ดักกลาส แมคคีทิง (Douglas McKeating) กล่าวถึงคือ การกล่าวซ้ำ (Redundant) ตัวอย่างเช่น

She put on her gloves to keep herself warm.

คำที่เป็นการกล่าวซ้ำ (Redundant) ในที่นี้คือ her และ her หากผู้ฟังไม่ได้ยิน สองในสามคำที่ขีดเส้นใต้ ผู้ฟังยังคงเข้าใจความหมายของประโยคนี้

นอกจากนี้การคาดเดาเรื่องที่จะฟังเป็นกระบวนการที่สามารถทำได้ง่าย และถูกต้อง ตัวอย่างเช่น

As we hadn't eaten all day we were really

Fortunately the chip shop was still open so we bought two big bags of fish.....

จะเห็นได้ว่าถ้าเรารู้ในสิ่งที่จะเกิดขึ้น เราจะเข้าใจก่อนที่เราจะได้ยินข้อความ ความสามารถในการคาดเดาเรื่องที่จะฟังได้ จึงเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งสำหรับการฟังเพื่อความเข้าใจการคาดเดาเรื่องที่จะฟัง ผู้ฟังสามารถใช้คำ วลีต่าง ๆ ในประโยคที่ได้ยินเพื่อการคาดเดา เช่น คำที่แสดงถึงเหตุ (because) และผล (so, therefore) คำที่แสดงความแตกต่าง (but, however) การเสริมความ (also, not only that) การกล่าวซ้ำ (in other words, that is to say) การให้ตัวอย่าง (for instance) การลำดับเหตุการณ์ (secondly, finally) ตลอดจนการใช้การเน้นคำ (stress) และการออกเสียงสูงต่ำของคำในประโยค (intonation) เมื่อผู้ฟังสามารถคาดเดาเรื่องที่จะได้ยินแล้ว การเลือกฟังในสิ่งที่จำเป็นจึงเป็นไปได้สูงสำหรับผู้ฟัง และการเลือกฟังอย่างมีประสิทธิภาพผู้ฟังควรมี วัตถุประสงค์การฟังอย่างแน่ชัด จากนั้นผู้เรียนจึงให้ความสนใจในข้อมูลที่เลือกฟัง

4. ขั้นการทำความเข้าใจสื่อในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

(Comprehension of FL material) ในขั้นตอนนี้เป็นการทำความเข้าใจสื่อที่ได้ยิน โดยผู้เรียนต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เป็นปัญหา หรืออุปสรรคต่อความเข้าใจในสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ คือ ขั้นตอนของกระบวนการในการทำความเข้าใจสื่อการฟังมักใช้เวลานาน ในทักษะรับสาร

ด้วยกันคือ ทักษะอ่าน ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปได้หากไม่เข้าใจ แต่ในการฟังผู้เรียนไม่สามารถย้อนกลับไปได้ การใช้เวลาในการทำความเข้าใจสิ่งที่ฟังจึงไม่ควรใช้เวลานานเกินไป ในการตีความผู้เรียนอาจสับสนกับคำที่ออกเสียงคล้ายกัน หรือการขาดความสัมพันธ์ในการใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับสิ่งที่ได้ยิน ทำให้กระบวนการในการทำความเข้าใจขาดหายไป นอกจากนี้การทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง ในบางครั้งผู้ฟังจำเป็นต้องตัดทอนส่วนที่กล่าวซ้ำ หรือส่วนไม่จำเป็นต่อการจับใจความสำคัญซึ่งกระบวนการในการทำความเข้าใจอาจผิดพลาด หากผู้เรียนได้ตัดทอนส่วนที่คิดว่าไม่สำคัญมากเกินไป ดังนั้นผู้เรียนบางคนจึงพยายามจดจำทุกสิ่งที่ได้ยิน จึงทำให้กระบวนการในการคาดเดา และเลือกฟังไม่เกิดขึ้น หรือไม่มีเวลาในการคาดเดา หรือเลือกฟัง

สำหรับกระบวนการที่นักการศึกษา และนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความสำคัญอีกกระบวนการหนึ่ง คือ กระบวนการล่างสู่บน (Bottom-up Process) และกระบวนการบนสู่ล่าง (Top-down Process) ซึ่งพอสรุปแนวคิดได้ดังนี้คือ

กระบวนการล่างสู่บนหมายถึง การใช้เสียงที่ได้ยินเป็นแหล่งข้อมูล ในการตีความจากเสียง คำศัพท์ โครงสร้างทางไวยากรณ์ จนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง นอกจากการใช้เสียง คำศัพท์ โครงสร้างแล้ว แจ็ค ริชาร์ดส์ (Jack Richards , 1990 : 50-51) ยังกล่าวถึงกระบวนการที่เป็นหน่วยย่อยของกระบวนการล่างสู่บน เช่น การฟังอย่างคร่าว ๆ เพื่อจับคำศัพท์ที่รู้ความหมาย การแบ่งกระแสเสียงที่ได้ยินอย่างต่อเนื่องออกได้เป็นคำ ๆ เช่น เมื่อผู้เรียนได้ยิน a book of mine จะสามารถเข้าใจได้ว่าประกอบจากคำ 4 คำ คือ a book of mine การใช้ตัวชี้แนะทางเสียงเพื่อหาจุดเน้นของสาร การใช้ตัวชี้แนะทางไวยากรณ์เพื่อเรียบเรียงเสียงออกเป็นส่วนที่ได้ความหมาย เช่น ระบุข้อความได้ว่า the book which I lent you ผู้ฟังสามารถแยกเป็นส่วนที่ถูกต้อง คือ / the book / และ / which I lent you / เป็นส่วนประกอบหลักไม่ใช่แยกเป็น / the book which I / และ / lent you /

ส่วนกระบวนการบนสู่ล่าง (Top-down Process) เป็นกระบวนการที่ผู้ฟังใช้ความรู้เดิม (Background Knowledge) และประสบการณ์โดยรวมมาช่วยในการตีความ ความรู้เดิมที่ผู้ฟังมีอยู่ อาจมีลักษณะต่างกันคือ ความรู้เดิมที่เกี่ยวกับหัวข้อในการฟัง ความรู้เดิมเกี่ยวกับสถานการณ์หรือบริบทในการฟัง หรือความรู้เดิมที่มีอยู่ในความจำระยะยาว (Long Term Memory) นอกจากการนำความรู้และประสบการณ์โดยรวมมาใช้ในการฟังในกระบวนการบนสู่ล่างนี้ แจ็ค ริชาร์ดส์ (Jack Richards , 1990 : 52) ยังได้กล่าวถึงกระบวนการที่เป็นหน่วยย่อยของกระบวนการบนสู่ล่าง เช่น

1. การกำหนดได้ว่าสิ่งใดได้ยื่นเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ใด เช่น เป็นการเล่า นิทาน การพูดตลก การพูดเล่น การสวดมนต์ การพำนัก เป็นต้น
2. การจัดประเภทสถานที่ บุคคลหรือสิ่งของ
3. การพาดพิงถึงสาเหตุ และผลลัพธ์
4. การคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น
5. การตีความหัวเรื่อง
6. การตีความเกี่ยวกับลำดับเหตุการณ์
7. การตีความถึงรายละเอียด หรือข้อมูลที่หายไป

การเลือกใช้กระบวนการทั้งสองแบบนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการฟัง ทั้งนี้ก็เปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท และ จอร์จ ยูล (Gillian Brown and George Yule, 1983 : 54 - 56) ได้จำแนกประเภทหน้าที่ และวัตถุประสงค์ ในการฟังออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. หน้าที่ปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษา (Interaction Functions of Language) เป้าหมายของการใช้ภาษาในลักษณะนี้จะยึดสังคมเป็นวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร โดยเน้นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการใช้ภาษาและสถานการณ์ในการสนทนา มากกว่าข้อมูลที่ต้องการสื่อ
2. หน้าที่การใช้ภาษาโดยเน้นข้อมูลที่ต้องการสื่อ (Transactional Functions of Language) เป้าหมายหน้าที่การใช้ภาษาจะยึดข้อมูลที่ต้องการฟังมากกว่าเป้าหมายทางสังคม

ดังนั้นการเลือกใช้กระบวนการใดในการฟัง จึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการฟังด้วย เช่น ถ้ากิจกรรมการฟัง เป็นการฟังบทสนทนาในงานเลี้ยง ผู้ฟังจะฟังการทักทายตามประเพณีนิยม การพูดคุยกันในเรื่องทั่ว ๆ ไป กิจกรรมการฟังดังกล่าวจะใช้กระบวนการบนสู่ล่างที่เน้นหน้าที่ทางสังคมเป็นหลัก โดยการฟังจะไม่เน้นข้อมูลที่ฟังได้ แต่หากผู้เรียนฟังกิจกรรมการฟังเป็นบทพูดเกี่ยวกับคำแนะนำ เรื่องความปลอดภัยในเครื่องบินระหว่างการการบิน และระหว่างเกิดอุบัติเหตุ กิจกรรมการฟังดังกล่าว ผู้เรียนจะใช้กระบวนการบนสู่ล่างวัตถุประสงค์เพื่อเน้นข้อมูลที่ต้องการสื่อ หากกิจกรรมการฟังเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการสอนวิธีขับรถ ที่ผู้ฟังต้องการข้อมูลมากกว่าการสื่อสาร ด้านสังคม การเลือกใช้กระบวนการฟังต้องเป็น กระบวนการล่างสู่บนที่ต้องการวัตถุประสงค์ในข้อมูลที่ต้องการฟัง สำหรับกิจกรรมที่ใช้กระบวนการล่างสู่บน ที่เน้นหน้าที่ปฏิสัมพันธ์ในสังคม ได้แก่ กิจกรรมการฟังที่ผู้ฟังมีส่วนร่วมในสถานการณ์ เช่น การไปร่วมงานเลี้ยง แล้วได้ฟังเรื่องตลก ที่ผู้ฟังต้องพยายามเข้าใจว่าควรร่วมหัวเราะด้วยในตอนใดโดยใช้การวิเคราะห์เสียง คัพท์ โครงสร้าง ที่ได้ยิน

จากแนวคิดดังกล่าวเกี่ยวกับกระบวนการฟังเพื่อความเข้าใจ อาจสรุปว่า กระบวนการฟังเพื่อความเข้าใจประกอบด้วยเสียงที่ได้ยิน การวิเคราะห์เสียง ศัพท์ โครงสร้างที่ได้ยิน และนำมาเก็บไว้ในความทรงจำระยะสั้น และระยะยาว เพื่อการนำไปใช้ การคาดเดาในการฟัง และการเลือกฟัง โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่ากระบวนการล่างสู่บน และกระบวนการบนสู่ล่าง การที่ผู้ฟังจะเลือกใช้กระบวนการใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ทั้งทางด้านสังคม และด้านข้อมูลเป็นหลัก เพื่อความเหมาะสมและความเข้าใจสิ่งที่ได้ยินอย่างถูกต้อง

1.4 ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ

ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยิน ไม่ว่าจะป็นข้อความ บทสนทนา บทพูด ประกาศ เป็นต้น แล้วสามารถสรุปใจความของเรื่องที่ฟัง ระบุวัตถุประสงค์ในการฟัง และการพูด โดยใช้ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักภาษาศาสตร์ ความสามารถด้านวัฒนธรรมสังคมของเจ้าของภาษา ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ และความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้มีผู้กล่าวถึงความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจพอสรุปได้ดังนี้

รีเบคคา วาเลต และเรอเน ดิสิค (Rebecca Valette and Renee Disick 1972 : 141-142) ได้จำแนกพฤติกรรมความสามารถในการฟังภาษาต่างประเทศไว้ 5 ชั้น คือ

1. ชั้นทักษะกลไก (Mechanical Skills) เป็นพฤติกรรมที่อยู่ในขั้นการรับรู้ เป็นการใช้ภาษาที่เกิดจากการฝึกจนคล่อง เป็นขั้นที่ผู้ฟังสามารถสังเกตความแตกต่าง ของภาษาเกี่ยวกับการเน้นคำ (Stress) และระดับเสียง ขึ้นลง (Intonation) ของข้อความ สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างภาษาแม่กับภาษาต่างประเทศที่ได้ยินโดยไม่ต้องเข้าใจความหมาย
2. ชั้นความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นที่ผู้ฟังเข้าใจความหมายคำพูดที่เคยชิน ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและความหมาย เข้าใจความหมายของข้อความสั้น ๆ สามารถปฏิบัติตามคำสั่งที่คุ้นเคย สามารถจับคู่ประโยค หรือคำพูดที่ได้ยินกับรูปภาพได้ และสามารถเลือกประโยคในภาษาที่หนึ่งที่มีความหมายเหมือนประโยคในภาษาต่างประเทศได้

3. **ชั้นถ่ายโอน (Transfer)** เป็นขั้นที่ผู้ฟังเข้าใจคำพูดที่ไม่เคยชิน หรือแต่งขึ้นใหม่ โดยใช้คำศัพท์และ ไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้ว สามารถตอบคำถามได้ว่าถูกหรือผิด สามารถเลือกคำตอบหรือข้อความที่เหมาะสมเพื่อตอบคำถาม หรือข้อความในประโยคได้ และสามารถฟังข้อความยาวหลาย ๆ ประโยค หรือบทความสั้น ๆ ได้เข้าใจ

4. **ชั้นสื่อสาร (Communication)** ในขั้นนี้ผู้ฟังสามารถเข้าใจคำสั่ง คำแนะนำ และคำอธิบายที่เป็นภาษาต่างประเทศ และเข้าใจความหมายโดยทั่วไปของข้อความที่มีคำศัพท์ใหม่ โดยการคาดเดาจากความรู้เดิม พฤติกรรมขั้นสูงสุดในขั้นนี้คือ ผู้ฟังสามารถเข้าใจคำพูดของเจ้าของภาษาในบทละคร บทภาพยนตร์ รายการวิทยุ หรือรายการโทรทัศน์ได้

5. **ชั้นวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism)** การฟังในขั้นนี้ผู้ฟังสามารถวิเคราะห์ความละเอียดอ่อนความแตกต่างของรูปแบบ ลีลา น้ำเสียง และทำเนียบภาษา ไหวพริบต่อเจตนาที่แฝงอยู่ของผู้พูด แยกลีลาการพูดชนิดต่าง ๆ ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การแยกความหมายที่ต่างกันโดยการฟังน้ำเสียงที่ต่างกัน

บี. กอสส์ (B. Goss , 1982 : 73 - 75) กล่าวถึงความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจว่า ผู้ฟังต้องมีความสามารถในการประเมินข้อความที่ได้ฟังว่ามีความถูกต้อง (Accuracy) และมีการยอมรับ (Acceptability) ในการสรุปความอย่างมีเหตุผลของข้อความที่ได้ฟัง นอกจากนี้ผู้เรียนยังต้องมีความสามารถในการแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริง (Fact) และการสรุปอ้างอิง (Inferences) ได้ นั่นคือ รู้ว่าข้อเท็จจริงเป็นข้อความที่สามารถสังเกตได้ พิสูจน์ได้ เช่น There are five books on the table. ประโยคนี้สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีหนังสืออยู่บนโต๊ะห้าเล่มจริง ส่วนการสรุปอ้างอิงคือ อ้างถึงสิ่งที่สังเกตไม่ได้ เช่น ทศนคติ เจตนา ความต้องการของผู้พูด เช่น My family loves me. เป็นการสรุปอ้างอิงที่พิสูจน์ไม่ได้ เพราะ love เป็นนามกรวมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้

เพนนี เออร์ (Penny Ur , 1984 : 160-164) กล่าวถึงความสามารถของผู้ฟังอีกลักษณะหนึ่งคือ นอกจากผู้ฟังจะเข้าใจความหมายของข้อความแล้ว ผู้ฟังต้องสามารถเข้าใจถึงลักษณะนิสัยของผู้พูด ความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่พูด อารมณ์ ทศนคติที่มีต่อผู้ฟัง สิ่งที่กำลังเกิดขึ้น และผลที่จะตามมา ซึ่งผู้ฟังอาจจะเข้าใจทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนเท่านั้น

อัจฉรา วงศ์โสธร (2539 : 132 - 133) กล่าวถึงความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจโดยเน้นผู้ส่งสาร เน้นผู้รับสาร และเน้นตัวสาร ดังนี้

1. ความสามารถในการรับรู้ความเข้าใจ หรือการตีความในสิ่งที่ฟัง โดยเน้นผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่ผู้พูดที่อาจเป็นคู่สนทนา ผู้บรรยาย ผู้กล่าวรายงาน ความสามารถในการเข้าใจในวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร การส่งสารอย่างจริงจังหรือไม่ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ทัศนคติ เป็นต้น

2. ความสามารถในการรับรู้ความเข้าใจ หรือตีความในสิ่งที่ฟัง โดยเน้นผู้รับสาร เป็นความสามารถในการเข้าใจวัตถุประสงค์ ในการฟัง ผลกระทบของการสื่อสารที่มีต่อผู้ฟัง ความคิดเห็นทัศนคติของผู้ฟังที่มีต่อผู้ส่งสาร หรือตัวสาร รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ของผู้ฟัง

3. ความสามารถที่เน้นตัวสาร เป็นความสามารถในด้านภาษาที่ใช้ ศัพท์สำนวน โครงสร้างความสัมพันธ์ของเนื้อความ ความต่อเนื่องด้านเหตุ และผล ความแย้งกันด้านความคิดที่ใช้สำนวนภาษาแสดงออก ตลอดจนประสิทธิผลของสารว่าได้บรรลุเป้าหมายของการสื่อสารหรือไม่

ความสามารถทั้งสามด้านนี้ไม่สามารถแยกออกจาก เป็นการเน้นในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจที่เน้นเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร และผู้รับสาร จะเป็นการวัดในระดับสื่อสาร และระดับวิพากษ์วิจารณ์ ตามนิยามของ รีเบคกา วาเล็ด และเรเน ดิสิค (Rebecca Valette and Renee Disick 1972 : 141-142) ส่วนความสามารถที่เน้นตัวสารมีได้ในทุกระดับเช่น ระดับความรู้ ความจำ จะเป็นความสามารถเกี่ยวกับศัพท์ สำนวน โครงสร้างภาษา การเชื่อมโยงของเนื้อความในประโยคเดียวกัน ระดับสื่อสารจะเป็นความสามารถเกี่ยวกับหน้าที่ของตัวสาร ว่าเป็นรายงาน การบรรยาย การจูงใจ หรือเกี่ยวกับความเหมาะสมในการเลือกใช้ศัพท์ สำนวน การเชื่อมระหว่างคำ ประโยค หรือระหว่างอนุเจต ในระดับวิพากษ์วิจารณ์ เป็นความสามารถเกี่ยวกับการตีความ หรือการคาดคะเนเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารว่าปรากฏในที่ใด

สภาอเมริกันในการสอนภาษาต่างประเทศที่จัดตั้งในปี ค.ศ. 1986 (American Council on the teaching of Foreign Languages) จัดสร้างระดับความสามารถทางภาษาลังกฤษ โดยมีแบบฉบับมาจาก คำอธิบายระดับทักษะทางภาษา (Language Skill Level Descriptions) ของ คณะกรรมการการทดสอบภาษาจากหน่วยงานต่างๆ (Interagency Language Roundtable Testing

Committee) ได้ระบุความสามารถที่ใช้ในทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในระดับต่าง ๆ ซึ่งความสามารถในแต่ละระดับเป็นเพียงตัวอย่างความสามารถ ไม่ใช่ความสามารถทั้งหมด และมีการจัดเรียงระดับความสามารถเบื้องต้นไปสู่ระดับความสามารถที่ซับซ้อนสูงขึ้นไป นอกจากนี้ยังเป็นการระบุความสามารถทางภาษาอังกฤษในสิ่งที่แต่ละคนสามารถทำได้ หรือไม่สามารถทำได้ ไม่ใช่เป็นความสามารถที่ประเมินหลังการเรียนในชั้นเรียนเฉพาะ ทั้งที่ความสามารถที่กล่าวถึงนี้ อาจเป็นความสามารถที่แต่ละคนเรียนรู้ด้วยตนเองจากที่ใดที่หนึ่งนอกห้องเรียน การสร้างระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษนี้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ และมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น ทันสมัยขึ้น และเหมาะสมตามวิวัฒนาการของการประเมินความสามารถเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้

สำหรับระดับความสามารถในทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับเริ่มต้น (Novice) ระดับกลาง (Intermediate) ระดับสูง (Advance) และระดับเชี่ยวชาญ (Superior) รายละเอียดในแต่ละระดับความสามารถต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ระดับเริ่มต้น (Novice) ในระดับนี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็นอีก 3 ระดับย่อยคือ

1.1 ระดับเริ่มต้นขั้นต่ำ (Novice-Low)) ผู้ฟังสามารถเข้าใจเฉพาะคำโดด ๆ ไม่สามารถเข้าใจคำพูดที่ต่อเนื่อง หรือมีหลายคำได้

1.2 ระดับเริ่มต้นขั้นกลาง (Novice-Mid) ผู้ฟังสามารถเข้าใจคำพูดสั้น ๆ ที่ต่อเนื่อง และได้เรียนมาบ้าง โดยเฉพาะต้องมีบริบทช่วย และได้ยินคำพูดอย่างชัดเจน อาจจะเป็นจากประโยค หรือคำถาม คำสั่งที่ใช้บ่อย ๆ หรือประโยคที่แสดงมารยาทเบื้องต้น และเป็นเรื่องส่วนตัว หรือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว มักใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และต้องการให้พูดซ้ำหรือพูดช้าลง

1.3 ระดับเริ่มต้นขั้นสูง (Novice-High) เหมือนกับระดับ 1.2 แต่คุณภาพการฟังดีขึ้น อาจมีเรื่องการขอให้พูดซ้ำ หรือพูดช้าลง หรือเรียบเรียงคำพูดใหม่เป็นบางครั้ง

2. ระดับกลาง (Intermediate) ในระดับนี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็นอีก 3 ระดับย่อยคือ

2.1 ระดับกลางขั้นต่ำ (Intermediate-Low) ผู้ฟังสามารถเข้าใจระดับประโยคได้แต่เฉพาะเรื่องในวงจำกัด และต้องมีบริบทช่วยด้วย อาจเป็นเรื่องข้อมูลและความ

ต้องการส่วนบุคคล กฎระเบียบในสังคม และชีวิตประจำวัน เช่น การจัดหาอาหารรับประทาน การรับฟังคำสั่งและคำแนะนำ เป็นการฟังตัวต่อตัวเข้าใจไม่ได้ตลอด ต้องมีการพูดซ้ำ หรือใช้คำใหม่ก็จะไม่เข้าใจความสำคัญและรายละเอียด

2.2 ระดับกลางชั้นกลาง (Intermediate-Mid) เหมือนในระดับ 1.1 แต่เนื้อหาที่มีความหลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้น เช่น ที่อยู่อาศัย การคมนาคมขนส่ง การซื้อของ การฟังบทสนทนาทางโทรศัพท์ คำประกาศหรือรายงานสั้น ๆ จากสื่อต่าง ๆ และยังไม่เข้าใจตลอดเช่นกัน

2.3 ระดับกลางชั้นสูง (Intermediate-High) เข้าใจความหมายที่ต่อเนื่องยาวขึ้นได้ เป็นเรื่องที่เกิดในเวลา และสถานที่ที่แตกต่างกันได้ แต่ยังจับใจความสำคัญและรายละเอียดทั้งหมดไม่ได้

3. ระดับสูง (Advance) ในระดับนี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็นอีก 2 ระดับย่อยคือ

3.1 ระดับสูงปกติ (Advanced) ผู้ฟังสามารถเข้าใจความสำคัญและรายละเอียดเกือบทั้งหมด ของข้อความที่ต่อเนื่องในเรื่องที่หลากหลายนอกเหนือไปจากเรื่องรอบตัว อาจเป็นข้อความที่เป็นเรื่องเล่า หรือบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การบรรยายสั้น ๆ ในเรื่องที่คุ้นเคยรู้จัก ข่าวและรายงานข่าว ซึ่งส่วนมากเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง เป็นต้น ผู้ฟังอาจไม่เข้าใจตลอด เพราะไม่เข้าใจภาษาหรือเกิดขึ้นจากไม่คุ้นเคยกับเนื้อหาของเรื่องที่ฟัง หรือติดตามตั้งใจฟังไม่ได้ตลอด

3.2 ระดับสูงพิเศษ (Advanced-Plus) ผู้ฟังสามารถเข้าใจความสำคัญได้ทั้งหมดในเกือบทุกสถานการณ์ ที่เป็นภาษาอังกฤษที่เป็นมาตรฐานเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถฟังเข้าใจได้ตลอด โดยเฉพาะเมื่อคู่สนทนาใช้ภาษาที่ซับซ้อน และมีความหมายแฝงอยู่ อาจเข้าใจบ้าง แต่ยังไม่สามารถเข้าใจได้ได้ลึกซึ้งในเรื่องทางสังคม และวัฒนธรรม

4. ระดับเชี่ยวชาญ (Superior) ในระดับนี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็นอีก 2 ระดับย่อยคือ

4.1 ระดับเชี่ยวชาญทั่วไป (Superior) ผู้ฟังสามารถเข้าใจความสำคัญได้หมดในทุกสถานการณ์ที่ใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งในสถานการณ์วิชาชีพเฉพาะด้วย เช่น การฟังคำบรรยาย คำกล่าวสุนทรพจน์ และการรายงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเข้าใจได้ตลอด ถึงแม้ว่าภาษาจะซับซ้อนและมีความหมายแฝงอยู่ อาจเป็นส่วนวน หรือภาษาท้องถิ่น หรือการใช้คำศัพท์เฉพาะ แทบจะไม่มีการเข้าใจผิดเลยทั้งเรื่องทางสังคมและวัฒนธรรม แต่ถ้าพูดเร็วมาก และใช้ภาษาท้องถิ่นมาก หรือเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมาก ก็อาจจะไม่เข้าใจได้

4.2 ระดับเชี่ยวชาญพิเศษ (Distinguished) ผู้ฟังในระดับนี้สามารถเข้าใจตลอดในการพูดทุกรูปแบบของแต่ละคน หรือในสังคม หรือวิชาชีพ เข้าใจได้ลึกซึ้งเรื่องทางสังคมและวัฒนธรรม อาจเป็นละคร บทภาพยนตร์ บทบรรณาธิการ การประชุมทางวิชาการ การอภิปรายทางวิชาการ การประกาศนโยบายให้สาธารณชนทราบ การอ่านวรรณกรรม เรื่องตลก การเล่นคำและความหมายแฝงเกือบทั้งหมด แต่อาจมีปัญหาบ้างเรื่องภาษาท้องถิ่นและภาษาแสดง

โจเซฟ แครอล (Joseph Carroll, 1982 : 58-61) ได้แสดงถึงเกณฑ์ความสามารถทางการฟังเพื่อความเข้าใจที่เปรียบเทียบกับความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ออกเป็น 9 ระดับ ซึ่งจรรยา มโนรส (2527 : 7) ได้ตีความระดับความสามารถทางภาษาทั้ง 9 ระดับออกเป็นคะแนนร้อยละ ดังนี้

ระดับการแสดงผลออกทางภาษา	ความหมาย	ช่วงคะแนนร้อยละ
1	ยังใช้ไม่ได้	0-9
2	อ่อนมาก	10-19
3	อ่อน	20-29
4	ค่อนข้างอ่อน	30-39
5	เกือบพอใช้	40-49
6	พอใช้	50-59
7	ดี	60-69
8	ดีมาก	70-79
9	เชี่ยวชาญ	80-100

เกณฑ์ความสามารถดังกล่าว สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินผลความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 25) ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
0-49	ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ
50-59	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
60-69	ผลการเรียนปานกลาง
70-79	ผลการเรียนดี
80-100	ผลการเรียนดีมาก

จากแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ อาจสรุปได้ว่า การที่ผู้เรียนจะมีความสามารถในการเข้าใจการฟังเพื่อความเข้าใจได้ ผู้เรียนต้องสามารถจำแนกเสียง คำ การเน้นคำ ระดับเสียงสูงต่ำของข้อความที่ได้ยิน ความสัมพันธ์ระหว่างเสียง และความหมาย ความเข้าใจคำพูดที่ไม่เคยชิน หรือแต่งขึ้นใหม่ โดยใช้คำศัพท์และ ไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้ว ผู้เรียนยังต้องสามารถเข้าใจคำสั่ง คำแนะนำ และคำอธิบายที่เป็นภาษาต่างประเทศ และเข้าใจความหมายโดยทั่วไปของข้อความที่มีคำศัพท์ใหม่ โดยการคาดเดาจากความรู้เดิม สามารถวิเคราะห์ความละเอียดอ่อนความแตกต่างของรูปแบบ ลีลา น้ำเสียง และทำเนียบภาษา ไหวพริบต่อเจตนาที่แฝงอยู่ของผู้พูด แยกลีลาการพูดชนิดต่าง ๆ ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ผู้ฟังต้องมีความสามารถในการประเมินข้อความที่ได้ฟังว่า มีความถูกต้อง (Accuracy) และมีการยอมรับ (Acceptability) ตลอดจนความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจโดยอาศัยลักษณะผู้ส่งสาร ผู้รับสาร และตัวสาร ซึ่งความสามารถดังกล่าวทั้งหมดนี้ อาจแบ่งเป็นระดับความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจได้เป็น 4 ระดับ คือระดับเริ่มต้น (Novice) ระดับกลาง (Intermediate) ระดับสูง (Advance) และระดับเชี่ยวชาญ (Superior) ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจยังสามารถแบ่งโดยอาศัย เกณฑ์การประเมินที่เปรียบเทียบการเกณฑ์กำหนดความสามารถทางภาษาได้ ตั้งแต่ขั้นต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำถึงขั้นเชี่ยวชาญตามการเปรียบเทียบระดับช่วงคะแนนแต่ละช่วง

2. กลวิธีด้านความรู้ความคิด

2.1 ความหมายของกลวิธีด้านความรู้ความคิด

นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศได้กล่าวถึงความหมายของกลวิธีด้านความรู้ความคิดไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

แอนนิต้า เวนเดน (Anita Wenden , 1985 : 4-13) ได้ให้ความหมายของกลวิธีด้านความรู้ความคิดเพื่อความเข้าใจภาษา ว่าหมายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการที่ผู้เรียนใช้เนื้อหาสาระที่เรียนอยู่ให้เป็นประโยชน์เพื่อการเข้าใจภาษา และเพิ่มพูนประสิทธิภาพความคงทนในการเรียนรู้

ไมเคิล โอแมลลีย์ และคณะ (Michael O'Malley et al., 1985 : 21-46) กล่าวถึงความหมายของกลยุทธ์ด้านความรู้ความคิดว่า เป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อข้อมูลที่รับเข้ามา โดยจัดกระทำในแนวทางที่ส่งเสริมการเรียนรู้ กลยุทธ์นี้อาจจะจำกัดในการประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้เฉพาะประเภท

แอน บราวน์ และ แอน พาลินสการ์ (Ann Brown and Ann Palinscar , 1982 : 1-7) กล่าวถึงกลยุทธ์ด้านความรู้ความคิดว่า เป็นขั้นตอน หรือการปฏิบัติที่ใช้ในการเรียนรู้ หรือการแก้ปัญหา ที่ต้องใช้การวิเคราะห์โดยตรง เป็นการแก้ไข หรือการวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้

แอนนา ชาโมท (Anna Chamot , 1987 : 77) กล่าวถึงกลยุทธ์ด้านความรู้ความคิดว่า เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนเฉพาะเรื่อง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กลยุทธ์นี้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่เรียน

รีเบคกา อ็อกซฟอร์ด (Rebecca Oxford , 1990 : 46) ให้ความหมายของกลยุทธ์ด้านความรู้ความคิดว่า เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยในการทำความเข้าใจภาษาและสร้างภาษาใหม่ ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

โดนัลด์ คีฟ (Donald Keefe , 1979 อ้างถึงใน Ken Willing , 1988 : 40) กล่าวถึงกลยุทธ์ด้านความรู้ความคิดไว้อีกแนวทางหนึ่งว่า เป็นกลยุทธ์ที่แสดงถึงวิธีการที่ผู้เรียนรับรู้ มีปฏิสัมพันธ์ และตอบสนองต่อสภาพการเรียนรู้ เป็นวิธีการเฉพาะในการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกของผู้เรียนโดยตรง

ชาร์อน เดอร์รี่ และ เดบรา เมอร์ฟี (Sharon Derry and Debra Murphy , 1986 : 1-39) โจน รูบิน (Joan Rubin , 1987 : 15-30) กล่าวถึงความหมายของกลยุทธ์ด้านความรู้ความคิดว่า เป็นพฤติกรรม วิธีการ หรือการกระทำที่ผู้เรียนใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ หรือเพื่อฝึกทักษะ

ริชาร์ด แฮมิลตัน และ อลิซาเบท กัตทาทา (Richard Hamilton and Elizabeth Ghatata, 1994 : 400) ให้ความหมายของกลวิธีด้านความรู้ความคิดว่า เป็นกระบวนการทางจิตใจ (Mental Process) เพื่อควบคุมการเรียนรู้ และความคิด การใช้กลวิธีอย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนจัดการต่อการเรียนรู้ (Learning) การจำ (Remembering) และการคิด (Thinking) ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

วัฒนาพร รัชนีบุรุษ (2536 : 48) สรุปถึงความหมายของกลวิธีด้านความรู้ความคิดว่าเป็นกลวิธีที่ผู้เรียนจะทำงาน และจัดกระทำกับสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อไปถึงความสำเร็จของผู้เรียน กลวิธีดังกล่าวนี้อาจจะจำกัดประเภทของสิ่งที่จะเรียนรู้เฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กลวิธีนี้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่เรียน และสร้างภาษาใหม่ ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ วิธีการที่ผู้เรียนรับรู้ มีปฏิสัมพันธ์ และตอบสนองต่อสภาพการเรียนรู้ เป็นวิธีการเฉพาะในการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกของผู้เรียนโดยตรงอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ หรือเพื่อฝึกทักษะ

จากแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า กลวิธีด้านความรู้ความคิด หมายถึง วิธีการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนโดยตรง ใช้เนื้อหาสาระที่เรียนอยู่ให้เป็นประโยชน์ และส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการเข้าใจภาษา เพิ่มพูนประสิทธิภาพความคงทนในการเรียนรู้ และยังเป็นวิธีการที่ผู้เรียนรับรู้ มีปฏิสัมพันธ์ และตอบสนองต่อสภาพการเรียนรู้ กลวิธีนี้อาจจะจำกัดในการประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้เฉพาะประเภท นอกจากนี้กลวิธีนี้ยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตใจ (Mental Process) เป็นการควบคุมการเรียนรู้ และความคิด การใช้กลวิธีอย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนจัดการต่อการเรียนรู้ (Learning) การจำ (Remembering) และการคิด (Thinking) ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนยังสามารถสร้างภาษาใหม่ ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีด้านความรู้ความคิด

ปัจจุบันเรื่องของการคิด และการสอนคิด เป็นเรื่องที่จัดว่าสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพสูง ประเทศต่างๆ ทั่วโลกหันมาศึกษา และเน้นในเรื่องการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพทุกด้าน ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ การพัฒนาความรู้ ความคิดในด้านสติปัญญา เป็นด้านที่มักได้รับความเอาใจใส่สูงสุด เนื่องจากเป็นด้านที่เห็นผลได้ชัด ผู้เรียนที่มีความสามารถสูง มักได้รับการยอมรับ และมีโอกาสที่ดีกว่าผู้มีความรู้ความสามารถต่ำกว่า ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องเข้าใจว่าการสอนวิธีการใช้ความรู้ความคิดในด้านสติปัญญา มีลักษณะอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร และประกอบด้วยอะไร ซึ่งสำหรับสภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนที่ดี และเสริมสร้างความรู้ ความคิดกันเลย แม้ว่า จะมีแนวคิดเรื่องการสอนให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น แต่แนวคิดเหล่านี้ยังไม่ได้มีการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง และปัญหาด้านการคิดขั้นสูงก็ยังมีเรื่อยมา

นักจิตวิทยาากลุ่มทฤษฎีความรู้ความคิด (Cognitive Theories) เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจที่มีโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการรับรู้ โดยรับข้อมูลจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับในสถานการณ์การเรียนรู้ แล้วนำข้อมูลนั้นมาสู่โครงสร้างทางปัญญา เพื่อจัดระบบความรู้ บุคคลแต่ละคนจะได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันทั้งในด้านเวลา ปริมาณและคุณภาพ การเรียนรู้ของมนุษย์จึงแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และโครงสร้างทางปัญญา ในการใช้ความรู้ ความคิดของแต่ละบุคคลจึงพัฒนาไม่เท่าเทียมกัน ในการเรียนรู้ภาษานั้น ผู้เรียนสามารถสร้างประโยค หรือได้ยินประโยคในรูปแบบต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ตลอดเวลา ดังนั้นความเข้าใจความหมายจะเกิดขึ้นจากความรู้ที่เรียนไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วในโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียน หากความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่เกิดขึ้นกับความรู้เดิมที่มีอยู่ในโครงสร้างทางปัญญาเป็นไปด้วยดี ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจในการเรียนรู้นั้นอย่างมีความหมาย

สำหรับแนวคิดการใช้กลวิธี การเรียนรู้ด้านความรู้ความคิดที่นำมาช่วยในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นผลมาจากงานศึกษาด้านตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนภาษา ของ โจน รูบิน (Joan Rubin, 1975 : 41 - 51) และ เฮช เฮช สเติร์น (H.H Stern, 1975 : 304-318)

โดยตั้งสมมติฐานว่า ผู้เรียนที่ดี (Good Language Learner) อาจจะกระทำบางสิ่งที่พิเศษหรือแตกต่างจากผู้เรียนทั่ว ๆ ไป และทุกคนอาจจะเรียนรู้สิ่งพิเศษนั้นได้ สมมติฐานนี้ขัดแย้งกับแนวคิดที่ว่าบุคคลเรียนรู้ภาษาได้ดี จะต้องมีความสามารถติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด การศึกษาค้นคว้านี้ยังยืนยันถึงข้อคิดคะเนของนักจิตวิทยากรกลุ่มความรู้ความคิด (Cognitive Psychologists) ในเรื่องที่ว่าบุคคลที่มีความสามารถจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเขามีการจัดกระทำข้อมูลที่ได้รับด้วยวิธีการพิเศษ นอกจากนี้กลวิธีการเรียนรู้ไม่ได้เจาะจงเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถสูงเท่านั้น คนอื่น ๆ ซึ่งไม่มีกลวิธีดังกล่าวในตัวก็สามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยของ โจน รูบิน (Joan Rubin 1975 : 41-51) พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อสำเร็จในการเรียน และได้รับการจำแนกว่าเป็นผู้เรียนภาษาที่ดี คือ กลวิธีการสื่อสารของผู้เรียน กลวิธีด้านสังคมของผู้เรียน และกลวิธีด้านการใช้ความรู้ความคิดของผู้เรียน

โจส บรุนเนอร์ (Jose Brunner , 1965 อ้างถึงในทิสนา แชมมณีและคณะ 2541, 48) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการใช้กลวิธีด้านความรู้ความคิดว่า เด็กเริ่มต้นเรียนรู้จากการกระทำ ต่อไปจึงสามารถจินตนาการ สร้างภาพในใจหรือในความนึกคิดได้ แล้วจึงถึงขั้นการรู้ การคิดและเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม

โรเบิร์ต กานเย (Robert Gagne , 1984 อ้างถึงในทิสนา แชมมณีและคณะ 2541, 48) ให้ความสำคัญในกลวิธีด้านความรู้ความคิดว่า เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งแบ่งออกเป็นมี 5 ประเภท คือ

1. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skills).
2. กลวิธีด้านความรู้ความคิด (Cognitive Straegies)
3. ภาษา (Verbal Information)
4. ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skills)
5. เจตคติ (Attitudes)

เฮร์เบิร์ต คลอสไมเออร์ (Herbert Klausmier , 1985 อ้างถึงในทิตินา แชมมณี และคณะ 2541, 49) ให้ความสำคัญในด้านความรู้ ความคิดว่า การคิดมีลักษณะเหมือนการทำงานของคอมพิวเตอร์ คือมีการนำข้อมูลเข้า (Input) ผ่านตัวปฏิบัติการ (Processor) แล้วจึงส่งผลออกมา (Output) กระบวนการคิดของมนุษย์มีการรับข้อมูล มีการจัดกระทำและแปลงข้อมูลที่รับมา มีการเก็บรักษาข้อมูล และมีการนำข้อมูลออกมาใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ กระบวนการเกิดขึ้นในสมองไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถศึกษาได้จากการอ้างอิง หรือการคาดคะเนกระบวนการนั้น

แบร์รี นอร์แมน (Barry Norman , 1980 อ้างถึงใน C. E. Weinstein and R. E. Mayer , 1986 : 315) ได้ให้ข้อคิดว่าเป็นเรื่องแปลกที่เราคาดหวังให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้ แต่เราไม่ค่อยสอนนักเรียนเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนรู้ เราคาดหวังให้นักเรียนแก้ปัญหา แต่ไม่สอนเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา เราพยายามให้นักเรียนท่องจำ แต่ไม่ยอมสอนศิลปะการจำ เราจำเป็นต้องพัฒนาหลักการทั่วไปเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนรู้ วิธีการจำ การใช้ความรู้ ความคิด วิธีการแก้ปัญหา จากนั้นพัฒนาให้เป็นรายวิชา แล้วบรรจุกลวิธีการเรียนรู้เหล่านี้เข้าไปในหลักสูตรการศึกษา

จากแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีด้านความรู้ความคิดดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาความรู้ความคิดในด้านสติปัญญา เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพสูง ผู้สอนจึงต้องเข้าใจว่าการสอนวิธีการใช้ความรู้ ความคิดในด้านสติปัญญามีลักษณะอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร และประกอบด้วยอะไร ในการใช้ความรู้ ความคิดนั้น นักจิตวิทยาเชื่อว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจที่มีโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการรับรู้ที่มีลักษณะเหมือนการทำงานของคอมพิวเตอร์ คือมีการนำข้อมูลเข้า (Input) หรือรับข้อมูลจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับในสถานการณ์การเรียนรู้ ผ่านตัวปฏิบัติการ (Processor) หรือนำข้อมูลนั้นมาสู่โครงสร้างทางปัญญาเพื่อจัดระบบความรู้ แล้วจึงส่งผลออกมา (Output) จึงสามารถคิดและเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ หรือสิ่งที่ เป็นนามธรรมได้ กลวิธีด้านความรู้ความคิดยังเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนรู้ที่สำคัญของมนุษย์อีกด้วย ในด้านการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลวิธีด้านความรู้ความคิด ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนจัดกระทำข้อมูลที่รับด้วยวิธีการพิเศษ ที่ไม่ได้เจาะจงเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถสูงเท่านั้น แต่คนอื่น ๆ ซึ่งไม่มีกลวิธีดังกล่าวในตัวก็สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้

2.3 กลวิธีย่อยของกลวิธีด้านความรู้ความคิด

แนวคิดในการจัดประเภทกลวิธีย่อย ของกลวิธีด้านความรู้ความคิดนั้น นักการศึกษา ได้ยึดตามแนวของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม และนักการศึกษาได้เสนอกลุ่มกลวิธีย่อยของ กลวิธีด้านความรู้ความคิดไว้ในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้

แอนนา ชาโมท (Anna Chamot, 1987 : 77) ได้เสนอกลวิธีย่อยของกลวิธีด้านความรู้ความคิดตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม โดยพัฒนามาจากแนวการจัดองค์ประกอบ กลวิธีการเรียนรู้ในภาษาที่หนึ่งของ แอน บราวน์ และ แอน พาร์ลินสคาร์ (Ann Brown and Ann Parinscar, 1982) แมคโดนัลด์ และคณะ (Mc Donald et al., 1979) รวมทั้งงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กลวิธีการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยกล่าวถึงกลวิธีด้านความรู้ความคิดว่าเป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนเฉพาะเรื่อง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ กลวิธีด้านความรู้ความคิดนี้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่เรียน ซึ่งสามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ ดังนี้

1. การกระทำซ้ำ ๆ (Repetition) เป็นการลอกเลียนแบบของภาษาเป้าหมาย รวมทั้งการฝึกซ้ำ ๆ และการซ้ำทวนในใจ
2. การใช้แหล่งที่มา (Resourcing) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความ หรือการขยายความของคำศัพท์หรือมโนทัศน์ โดยการใช้สื่อหรือเอกสารอ้างอิงในภาษาเป้าหมาย
3. การใช้กิริยาช่วยสื่อความหมาย (Directed Physical Response) เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ใหม่กับกิริยาท่าทางของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามคำสั่ง
4. การแปล (Translation) เป็นลักษณะของการใช้ภาษาแม่เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ หรือสื่อความหมายในภาษาที่เรียน
5. การจัดกลุ่ม (Grouping) เป็นการจัดลำดับ หรือจัดประเภทและอาจมีการกำหนดชื่อใหม่เพื่อให้เหมาะกับเนื้อหาที่เรียน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่มีลักษณะร่วมกัน
6. การจดบันทึก (Note-Taking) เป็นการเขียนบันทึกใจความสำคัญ หรือความคิดหลัก ประเด็นที่สำคัญ เค้าโครงเรื่อง หรือสรุปย่อข้อมูลความรู้ที่เสนอมาในลักษณะการฟัง หรือที่เป็นคำพูด
7. การนิรนัย (Deductive) เป็นการใช้กฎ หรือหลักการในการทำความเข้าใจในภาษาที่สอง

8. การรวมคำใหม่หรือวลีใหม่ (Recombination) เป็นการสร้างประโยคที่มีความหมาย หรือลำดับเนื้อหาภาษาให้มากขึ้น โดยการจัดรวบรวมองค์ประกอบที่รู้แล้วในลักษณะใหม่

9. การจินตนาการ (Imagery) เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ใหม่กับภาพในทัศน ในความทรงจำ โดยอาศัยการนึกถึงภาพ ถ้อยคำ หรือสถานที่ที่คุ้นเคย และส่งผ่านการระลึกถึง

10. การจำลักษณะของเสียง (Auditory Representation) เป็นการจำเสียงของคำ หรือเสียงที่คล้ายคลึงกับคำ วลี หรือลำดับเนื้อหาภาษาที่มากขึ้น

11. การใช้คำสำคัญ (Using Key Word) เป็นการจำคำใหม่ในภาษาที่สอง โดยการเปรียบเทียบเสียงของคำที่เหมือนกัน หรือคล้ายกันกับคำในภาษาแม่ และการสร้างจินตนาการที่สามารถระลึกได้ง่าย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับคำใหม่

12. การเข้าใจบริบท (Contextualization) เป็นการจัดวางตำแหน่งคำหรือวลีเพื่อให้ได้ลำดับเนื้อหาทางภาษาที่มีความหมาย

13. การขยายความ (Elaboration) เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมในความทรงจำ

14. การถ่ายโอน (Transfer) เป็นการใช้ความรู้ด้านเนื้อหาภาษา และความรู้เดิมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ภาษาใหม่

15. การอ้างอิง (Inferencing) เป็นการใช้อุบายความรู้ที่มีอยู่ ช่วยคาดเดาความหมายสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ หรือทำนายผลที่ตามมา หรือเติมเต็มข้อมูลความรู้ในส่วนที่ขาดหายไป

แอนนิต้า เวินเดน (Anita Wenden , 1985 : 4-13) แบ่งกลวิธีด้านความรู้ความคิด ออกเป็นกลวิธีย่อย ดังนี้

1. การสรุปผลให้ครอบคลุมข้อมูลที่ได้รับ และรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ มาตั้งเป็นหลักเกณฑ์ โดยเปรียบเทียบกับภาษาต่าง ๆ ที่เคยเรียนรู้มาก่อน

2. การอุปมา คือการมองหาส่วนที่คล้ายคลึงกับ ภาษาที่เรียน ตัวอย่างเช่น ในการฟัง ผู้เรียนจะมองหาสิ่งที่เนะความหมาย เป็นต้นว่าหัวข้อเรื่อง รูปภาพ คำที่เคยได้ยิน คุ้นเคย เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจในการฟัง การเดาความหมายของคำศัพท์เป็นอีกวิธีการหนึ่ง que ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลกว้าง ๆ แล้วมาสรุปให้แคบเข้าให้ชัดเจนมากขึ้น ปัจจัยที่ช่วยในการเดาได้แก่ คำสำคัญ ระดับเสียงสูงต่ำในประโยค หัวข้อ และบริบท เป็นต้น

3. การถามเมื่อไม่สามารถเข้าใจความหมาย หรือวิธีการใช้คำและโครงสร้างประโยค เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา

ไมเคิล โอแมลลีย์ และคณะ (Michael O'Malley et al., 1985 : 21- 46) แบ่งกลวิธีด้านความรู้ความคิดออกเป็นกลวิธีย่อยต่าง ๆ ดังนี้

1. การทบทวนชื่อหัวข้อ หรือสิ่งที่ได้ยิน
2. การจัดระบบ หรือการจัดกลุ่มและจำแนกคำ การใช้ด้วยคำหรือมโนทัศน์ตามคุณลักษณะด้านวากยสัมพันธ์ หรือความหมายของคำ
3. การลงความเห็นหรือการใช้ข้อมูลในการพูด เพื่อเดาความหมายของหัวข้อทางภาษาศาสตร์ การเดาส่งที่จะเกิดขึ้น หรือเติมคำในส่วนที่ขาดหายไป
4. การสรุป หรือการวิเคราะห์สิ่งที่ได้ยิน เพื่อให้แน่ใจข้อมูลที่คงอยู่
5. การนิรนัย หรือการประยุกต์ใช้กฎเพื่อให้เข้าใจภาษา
6. การมีภาพ หรือใช้ภาพที่เห็น เพื่อให้เข้าใจและจำข้อมูลใหม่ได้
7. การถ่ายโอน หรือใช้ข้อมูลภาษาที่รู้แล้ว เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้
8. การต่อเติมความ เป็นการเชื่อมความคิดที่มีในข้อมูลใหม่ หรือเป็นการประสานความคิดใหม่กับข้อมูลที่รู้แล้ว

รีเบกกา อ็อกฟอร์ด (Rebecca Oxford อ้างถึงใน Madeline Ehrman and Rebecca Oxford , 1990 : 312-313) จำแนกกลวิธีการเรียนรู้ภาษาที่สองใหม่โดยเพิ่มรายละเอียดของกลวิธีย่อย ของแต่ละกลวิธีที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลวิธีการเรียนรู้โดยตรง (Direct Strategies) และกลวิธีการเรียนรู้โดยอ้อม (Indirect Strategies) ในส่วนของกลวิธีการเรียนรู้โดยตรง เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาษาที่เรียน (Target Language) ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีกระบวนการและจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติต่างกันออกไป คือ กลวิธีการใช้ความจำ (Memory Strategies) เป็นกลวิธีช่วยผู้เรียนด้านความจำ และการดึงข้อมูลใหม่มาใช้ กลวิธีการใช้สิ่งทดแทนทางภาษา (Compensation Strategies) เป็นกลวิธีที่จะช่วยในการใช้ภาษา แม้ว่าผู้เรียนจะมีข้อจำกัดด้านภาษา และกลวิธีด้านความรู้ ความคิด เพื่อความเข้าใจภาษา (Cognitive Strategies) ซึ่งเป็นกลวิธีซึ่งช่วยในการเข้าใจภาษา และสร้างภาษาใหม่ ๆ กลวิธีด้านความรู้ความคิดนี้ยังมีย่อยประกอบที่เป็นกลวิธีย่อยอีก 4 กลุ่ม คือ

1. การฝึกปฏิบัติ (Practising) ได้แก่ การกระทำซ้ำ ๆ (Repeating) การฝึกตามระบบเสียง และระบบการเขียนอย่างมีรูปแบบ (Formally Practicing with Sounds and Writing Systems) การจำรูปแบบของประโยคภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Recognizing and using formulars and Patterns) การรวมคำ หรือวลีขึ้นมาใหม่อย่างมีความหมาย (Recombinaing) การฝึกฝนในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ (Practicing Naturalistically)

2. การรับ และส่งสาร (Receiving and Sending Messages) ได้แก่ การจับความคิดอย่างรวดเร็ว (Getting the Idea Quickly) การใช้แหล่งที่มาเพื่อการรับและการส่งสาร (Using Resources for receiving and Sending Messages)

3. การวิเคราะห์ และการให้เหตุผล (Analyzing and Reasoning) ได้แก่ การใช้เหตุผลเชิงนิรนัย (Reasoning Deductively) การวิเคราะห์คำหรือส่วนของภาษา (Analyzing Expressions) การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของภาษาเป้าหมาย และภาษาแม่ การแปล (Translating) การถ่ายโอน (Transferring)

4. การจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ (Creating Structure for Input & Output) ได้แก่ การบันทึก (Taking Notes) การสรุปย่อ (Summarizing) การเน้นส่วนสำคัญ หรือการทำให้เด่นชัด (Highlighting)

โจน รูบิน (Joan Rubin 1981 อ้างถึงใน Anita Wenden and Joan Rubin , 1987 : 23-29) แบ่งกลวิธีการเรียนออกเป็น 2 กลวิธี คือ กลวิธีเมต้าคอกนิชัน และกลวิธีด้านความรู้ ความคิด ซึ่งโจน รูบิน (Joan Rubin) ได้ให้แนวคิดเรื่องกลวิธีด้านความรู้ ความคิดว่า เป็นขั้นตอน หรือวิธีการที่ผู้เรียนใช้ ในการเรียน หรือแก้ปัญหาที่ต้องใช้การวิเคราะห์ หรือพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการถ่ายโอนความรู้ และการสังเคราะห์เนื้อหาสาระที่เรียนด้วย อาทิเช่น

1. การขยายความ (Clarification)
2. การเดาอย่างมีหลักการ (Guessing / Inductive Infferncing)
3. การอุปมาน (Deductive Reasoning)
4. การฝึกฝนการใช้ภาษา (Practice)
5. การจดจำ (Memorization)
6. การควบคุมการใช้ภาษา (Monitoring)

จากกลวิธีย่อยอันหลากหลายที่นักการศึกษาได้กล่าวมานั้นพอจะประมวลได้ว่า กลวิธีย่อยของกลวิธีด้านความรู้ความคิด เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนเฉพาะเรื่อง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่เรียน หรือเป็นขั้นตอน หรือวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียน หรือแก้ปัญหาที่ต้องใช้การวิเคราะห์ และพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้เรียนนำมาใช้ที่เกี่ยวข้องกับการภาษาคือ การใช้แหล่งที่มา การรวมคำใหม่ หรือการสร้างวลีใหม่ การใช้คำสำคัญ การเข้าใจบริบท การเปรียบเทียบภาษาเป้าหมายกับภาษาแม่ การจำ และการใช้กฎเกณฑ์ทางภาษา การฝึกฝนการใช้ภาษา การนิรนัยการใช้กฎเกณฑ์ทางภาษา การจำลักษณะเสียง เป็นต้น และองค์ประกอบของกลวิธีด้านความรู้ ความคิด ที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน กับเนื้อหาสาระในการเรียน คือ การฝึกฝน การจัดกลุ่ม การวิเคราะห์ และให้เหตุผล การคาดเดา การจดจำ การควบคุมการใช้ภาษา การจินตนาการ การซักถาม การเชื่อมโยงความคิด การแปล การสร้างแบบแผนในการรับและส่งข้อมูล การสรุป เป็นต้น กลวิธีย่อยเหล่านี้ เป็นส่วนประกอบโดยตรงของกลวิธีด้านความรู้ความคิด ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาษา และสร้างภาษาใหม่ ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การนำกลวิธีด้านความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้กับการสอนการฟังเพื่อความเข้าใจ

การใช้กลวิธีในการเรียนรู้ที่นิยมกันในระยะแรก มักเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเห็นได้โดยตรง สามารถฝึกให้ผู้เรียนได้ง่าย ในระยะต่อมาแนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มการใช้ความรู้ความคิด หรือกลุ่มปัญญานิยม ได้รับความสนใจจากนักศึกษามากขึ้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงพยายามจัดให้สอดคล้องกับกับกระบวนการเรียนรู้ภายในสมองของผู้เรียน และได้ให้ความสนใจในด้านความรู้ลึกนึกคิด และอารมณ์ ดังนั้นการเรียนการสอนจึงรวมองค์ประกอบที่สำคัญคือด้านความรู้ความคิดที่ซับซ้อน และไม่สามารถเห็นพฤติกรรมได้โดยตรง การฟังเป็นทักษะหนึ่งที่ไม่สามารถเห็นพฤติกรรมได้โดยตรง สถานการณ์ที่ผ่านมาการฟังผู้เรียนนั่งฟังกันอย่างเลือนลอย โดยไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นฟังอะไร และฟังอย่างไร แม้ว่าปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะเชื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฟังมากขึ้น อีกทั้งสามารถติดต่อกับเจ้าของภาษาได้โดยตรง แต่งานวิจัยที่ผ่านมายังปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ในการฟังเพื่อความเข้าใจยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากนักเรียนไม่รู้ว่าจะฟังอะไร ฟังอย่างไร และฟังเพื่ออะไร เจน วิลลิส (Jane Willis , 1981 : 135)

กล่าวว่า “แม้ว่าการฟังจะเป็นทักษะของการเรียนมากกว่าการสร้างหรือการใช้ภาษา แต่ก็มีความสำคัญเท่ากัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องเข้าใจว่าพวกเขาจะฟังให้เข้าใจได้อย่างไร ..” จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องสอนให้นักเรียนได้รู้จักกลยุทธ์ที่จะพัฒนาการฟังของตน และสามารถนำกลวิธีเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ได้ถูกต้อง และเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน และสภาพการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้กลวิธีการฟังยังประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยเป็นจำนวนมาก ซึ่งวิธีการเรียนของแต่ละกลวิธีต่างก็มีทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะ และลักษณะที่มีความคาบเกี่ยวกัน ความมีประสิทธิภาพของกลวิธีการฟัง จึงขึ้นอยู่กับการนำไปใช้อย่างเหมาะสมกับตัวผู้เรียนตามวิธีการและขั้นตอนที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ จะต้องศึกษาและฝึกฝนวิธีการเรียนกลวิธีแต่ละชนิดที่ตนยังบกพร่องอยู่ให้ชำนาญคล่องแคล่ว

สำหรับกลวิธีที่จะเหมาะกับการฟังเพื่อความเข้าใจนั้น นักวิจัย และนักการศึกษาจำนวนมากให้ความสนใจในกลวิธีที่สำคัญ 2 กลวิธี คือ กลวิธีเมตาคอกนิทีฟ (Metacognitive Strategies) และกลวิธีด้านความรู้ความคิด (Cognitive Strategies) ซึ่งกลวิธีเมตาคอกนิทีฟ หมายถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้เพื่อควบคุม และตรวจสอบการเรียนรู้ของตน ซึ่งจัดเป็นกลวิธีการเรียนรู้ โดยอัตโนมัติเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับภาษาที่จะเรียน ได้แก่ การใส่ใจกับการเรียนรู้ การจัดการ และการวางแผน และการประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนกลวิธีด้านความรู้ความคิดเป็นกลวิธีการเรียนรู้โดยตรงซึ่งช่วยในการทำความเข้าใจภาษา และสร้างภาษาใหม่ ด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือเป็นกลวิธีการแก้ปัญหาโดยการจดจำ และนำข้อมูลกลับมาใช้ การฟังเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะเฉพาะที่ต้องการทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง โดยการจดจำและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ รีเบกกา อ็อกฟอร์ด (Rebecca Oxford, 1990 : 12-28) ได้เสนอแนวทางการนำกลวิธีย่อยของกลวิธีด้านความรู้ความคิด (Cognitive Strategies) มาประยุกต์ใช้ในการฟังเพื่อความเข้าใจประกอบด้วยกลวิธีย่อยสำคัญ 4 ประการคือ

1. การฝึกฝน นับได้ว่าเป็นกลวิธีที่สำคัญที่สุดในกลวิธีด้านความรู้ ความคิด กลวิธีนี้ยังสามารถแบ่งย่อยลงไปอีก 5 กลวิธีคือ

1.1 การกระทำซ้ำ ๆ (Repeating) เป็นกลวิธีที่จำเป็นต่อการฟัง เช่น การฟังเสียงเจ้าของภาษาพูดหลาย ๆ ครั้ง จากเทปบันทึกเสียงหรือการฟังรายงานจากวิทยุในเรื่องที่ใกล้เคียงกัน ศัพท์ และสำนวนที่ได้ยินจะซ้ำ ๆ กัน ผู้ฟังก็จะเกิดความรู้สึกคุ้นเคยและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ การกระทำซ้ำอีกวิธีหนึ่ง คือ การเลียนแบบ (Imitation) วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้ฟัง

ปรับปรุงการออกเสียง คำศัพท์ สำนวน การใช้โครงสร้างประโยค และสไตล์ในการใช้ภาษา

1.2 การฝึกตามระบบเสียง และระบบการเขียน (Practicing with Sounds and Writing Systems) การใช้กลวิธีนี้กับการฟังเพื่อความเข้าใจจะเน้นการรับรู้เกี่ยวกับเสียง เช่น การออกเสียง และเสียงสูง ต่ำ (Intonation) ในประโยคมากกว่าการเข้าใจภาษา ดังนั้น การฝึกฟังด้วยกลวิธีนี้ ควรใช้เทปบันทึกเสียงช่วยในการฝึกมากกว่าการฟังคนพูด หรือการบรรยาย ในสถานการณ์จริง

1.3 การจำรูปแบบประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Recognizing and Formulas and Patterns) การที่ผู้ฟังสามารถจำและใช้ประโยคที่เป็นสูตรสำเร็จ ซึ่งมักใช้กันอยู่เสมอในภาษาที่เรียนจะช่วยให้เข้าใจและใช้ภาษานั้นได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น ผู้ฟังเองก็จะเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ประโยคที่ผู้ฟังมักได้ยินในการสนทนาไม่จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ คือ คำพูดที่ใช้ไปตามธรรมเนียม เช่น Hello , Good bye , How are you ? , The weather's nice , isn't it ? See you later. etc.

1.4 การรวมคำหรือวลีขึ้นใหม่อย่างมีความหมาย (Recombining) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการรวมคำที่รู้จักแล้วให้เป็นประโยค หรือสำนวนที่มีความหมายในลักษณะต่าง ๆ เช่น ผู้ฟังเข้าใจความหมายของสำนวน 3 สำนวน คือ weather's fine. I think I'd like.... , take a walk ผู้ฟังอาจเข้าใจประโยคเป็น The weather's fine today, so I think I'd like to take a walk..

1.5 การฝึกในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ (Practicing Naturalistically) กลวิธีนี้เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ฟังภาษาพูดที่อยู่ในบริบทที่เป็นธรรมชาติ ตัวอย่างของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนี้ ได้แก่ การปฏิบัติตามคำสั่ง หรือคำแนะนำ เช่นการวาดภาพตามคำอธิบาย การให้ผู้ฟังแสดงท่าทางตามเรื่องที่คุณเล่าให้ฟัง หรือประโยคพูด และการให้แสดงบทบาทสมมติโดยการพูดโทรศัพท์ นอกจากนี้การเชิญชาวต่างชาติ หรือเจ้าของภาษามาพูดให้นักเรียนฟังและซักถาม การดูภาพยนตร์ และวิดีโอทัศน์ในภาษาที่เรียน ก็เป็นการฝึกในบริบทที่เป็นธรรมชาติ

2. การรับสาร และส่งสาร (Receiving and Sending Messages) กลวิธีนี้ประกอบด้วย 2 กลวิธีย่อย คือ

2.1 การจับความคิดอย่างรวดเร็ว (Getting the Idea Quickly) กลวิธีนี้จะช่วยให้ผู้ฟัง เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการทำความเข้าใจได้ถูกต้อง และรวดเร็ว วิธีการที่รู้จักกันดีของกลวิธีนี้ คือ การคาดเดาโดยมีคำถามล่วงหน้า (Preview Question) การใช้รูปภาพ แผนภูมิต่าง ๆ หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ เพื่อช่วยในการทำความเข้าใจ แต่กลวิธีนี้ ไม่เหมาะสำหรับการฟังเรื่องราว การฟังละครวิทยุ รวมทั้งเรื่องซ้ำกันต่าง ๆ

2.2 การใช้แหล่งที่มาเพื่อรับ และส่งสาร (Using Resources for Receiving and Sending Messages) กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการค้นหาความหมายของสิ่งที่ได้ยิน ซึ่งเป็นภาษาใหม่ที่กำลังฟัง แหล่งที่มาได้แก่ พจนานุกรม การค้นหาความหมายของคำจากปริบท หรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น

3. การวิเคราะห์และการให้เหตุผล (Analysing and Reasoning) กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 5 กลวิธี ที่ช่วยให้ผู้ฟังใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อที่จะเข้าใจสิ่งที่ฟัง กลวิธีทั้ง 5 ได้แก่

3.1 การใช้เหตุผลเชิงนิรนัย (Reasoning Deductively) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการนำ กฎเกณฑ์ความรู้ที่เรียนไปแล้วใช้เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยิน ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้ฟังได้ยินประโยค Is this your book? ผู้ฟังจะเข้าใจว่าประโยคนี้เป็นประโยคคำถาม เพราะได้เรียนรู้มาว่า ประโยคคำถามจะมีกริยาอยู่หน้าประโยค และรู้ต่อไปว่า ประโยคนี้ต้องตอบด้วย Yes หรือ No เพราะคำกริยาที่นำหน้าประโยคเป็น Verb to be เมื่อเป็นคำถามจะจัดอยู่ในประเภท Yes/No Questions

3.2 การวิเคราะห์คำหรือสำนวนของภาษา (Analyzing Expressions) ในการทำความเข้าใจภาษาต่างประเทศที่ได้ยิน บางครั้งจำเป็นต้องนำคำ วลี ประโยค หรือแม้แต่ประโยค มาแยกย่อยเพื่อพิจารณาความหมายในแต่ละส่วน ซึ่งจะนำมาสู่ความหมายรวมได้ ถ้าผู้เรียนได้ยินคำว่า "Premeditated Crime" แต่พอจะรู้ความหมายของคำว่า pre- (ก่อน) meditate (คิดเกี่ยวกับ) crime (การกระทำในทางที่ไม่ดี) ผู้เรียนก็จะเข้าใจความหมายของวลีนี้ได้ การวิเคราะห์ลักษณะนี้เหมาะที่จะใช้กับคำที่มีรากศัพท์ และคำประสม

3.3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Analyzing Contrastively) กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาษาที่เรียน ได้แก่ เสียง คำ โครงสร้างประโยค เพื่อเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างจากภาษาแม่ ตัวอย่างการเปรียบเทียบที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การฟังคำทับศัพท์ และคำยืม เช่น แอปเปิ้ล apple โลโก้ Logo คอมพิวเตอร์ computer เป็นต้น

3.4 การแปล (Translation) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้ฟังมีพื้นฐานพอที่จะเข้าใจสิ่งที่ได้ยิน โดยอาศัยภาษาแม่ โดยปกติการแปลมีประโยชน์สำหรับการเรียนภาษาต่างประเทศในระดับต้น ๆ เพราะคำศัพท์ และประโยคมีความง่ายไม่ซับซ้อน สามารถแปลความหมายได้ในลักษณะคำต่อคำ หรือประโยคต่อประโยค ได้โดยเข้าใจตรงกัน แต่เมื่อรูปประโยคมีความซับซ้อนหรือคำศัพท์หนึ่งมีหลายความหมาย และเป็นนามธรรมมากขึ้น การแปลชนิดคำต่อคำจะไม่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น คำว่า 'son-in-law' ถ้าแปลตรงตามคำจะหมายถึงลูกชายในกฎหมาย ซึ่งไม่สามารถสื่อได้ว่าหมายถึงใคร หรือประโยค I am a boy. กับประโยค I am hungry. ที่มีโครงสร้างประโยคที่คล้ายกันแต่ไม่สามารถแปลให้เหมือนกันได้ อย่างไรก็ตามกลวิธีการแปลเป็นวิธีการที่ผู้เรียนมักนำมาใช้เสมอ เพราะจะช่วยให้เข้าใจในสิ่งที่ฟังได้อย่างรวดเร็ว

3.5 การถ่ายโอน (Transferring) เป็นกลวิธีที่ใช้ความรู้เดิมมาช่วยเสริมในการฟังสิ่งที่ได้ยิน หรือข้อมูลใหม่ที่ได้ยิน ความรู้เดิมนี้อาจเป็นความรู้ด้านภาษาศาสตร์ในภาษาแม่ หรือความรู้ทางภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่เรียนไปใช้กับอีกส่วนหนึ่งของภาษาที่เรียน หรือความรู้ด้านมโนทัศน์ ของสาขาหนึ่งไปใช้กับอีกสาขาหนึ่ง การถ่ายโอนจะได้ผลดีถ้าองค์ประกอบของภาษาหรือมโนทัศน์ ที่ต้องการถ่ายโอนสอดคล้องกันโดยตรง หากการถ่ายโอนที่ไม่สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดความเข้าใจ หรือการนำภาษาไปใช้ผิดพลาด

4. การจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ (Creating Structure for Input and Output) เป็นกลวิธีที่ผู้ฟังแสดงถึงความเข้าใจในสิ่งที่ฟังได้อย่างเป็นรูปธรรม กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 3 กลวิธี คือ

4.1 การจดบันทึก (Taking Notes) เป็นกลวิธีที่ใช้กันมากในทักษะการฟัง เพราะการจดบันทึกจะช่วยให้ผู้ฟังสามารถเก็บข้อมูล ความรู้ที่เป็สาระสำคัญ เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ยินเพื่อเอาไว้ทบทวน หรืออ้างอิง การจดบันทึกโดยเป้าหมายแล้วควรจดบันทึกเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาที่เรียน ไม่ควรจดบันทึกในภาษาแม่ วิธีการจดบันทึกเริ่มตั้งแต่การจดแบบไม่จัดระบบ จนถึงมีการจดแบบมีระบบในรูปแบบต่าง ๆ

4.2 การย่อความ (summarizing) เป็นอีกกลวิธีหนึ่งซึ่งแสดงว่าผู้ฟังมีความเข้าใจในสิ่งที่ฟังโดยการสรุปเนื้อหา ให้สั้นกระชับ ได้สาระครบถ้วนตามความเข้าใจของตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องการให้ความคิด และการไตร่ตรองมากกว่าการจดบันทึก ตัวอย่างการย่อความ เช่น การให้ตั้งเรื่องของสิ่งที่ได้ยิน และการลำดับภาพตามเหตุการณ์ของเรื่อง จากนั้นเป็นการเขียนสรุปย่อสั้น ๆ ให้ได้ใจความสำคัญในภาษาที่เรียน

4.3 การทำให้เด่นชัด (Highlighting) กลวิธีที่ทำให้เด่นชัดโดยการใช้น้ำ
การขีดเส้นใต้ การเขียนตัวอักษรใหญ่ หรือตัวหนา หรือการทำกรอบสี่เหลี่ยม หรือวงกลมล้อมรอบ
สิ่งที่ต้องการเน้น วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำ และเข้าใจสิ่งที่เรียนได้สะดวก และรวดเร็วขึ้น

ไอรีน ทอมป์สัน และโจน รูบิน (Irene Thompson and Joan Rubin , 1996 : 331-338)
ได้นำกลวิธีด้านความรู้ ความคิดที่มาประยุกต์ใช้ในการฟังเพื่อความเข้าใจ ในลักษณะการแก้
ปัญหาที่ผู้เรียนประสบอยู่ในขณะที่ฟัง โดยแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อย 5 กลวิธี ดังนี้

1. การคาดเดาเรื่องที่จะฟัง (Predicting Content) เป็นกลวิธีที่มีความสำคัญ
และจำเป็นสำหรับการฟังเพื่อความเข้าใจ เพราะผู้ฟังสามารถเข้าใจภาษาได้โดยอาศัยการเดาอย่าง
เป็นระบบ โดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องรู้ความหมายของคำศัพท์ทุกคำ ตามแนวคิดของรีเบกกา
อ็อกฟอร์ด (Rebecca Oxford , 1990 : 12-28) การคาดเดาเรื่องที่จะฟังสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธี
ย่อย 2 กลวิธี คือ

1.1 การใช้ตัวชี้แนะทางภาษา เป็นกลวิธีที่ใช้ความรู้เดิมในภาษาที่
เรียน หรือภาษาของตนเอง มาเป็นสิ่งที่ชี้แนะให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของสิ่งที่ฟัง หรือการเน้น
เสียงหนัก (Stress) การออกเสียงสูงต่ำในประโยค (Intonation) ก็เป็นเครื่องชี้แนะความหมายของผู้
พูดได้เช่นกัน

1.2 การใช้เครื่องชี้แนะอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้ตัวชี้แนะทางภาษา
ยังมีแหล่งอื่น ๆ อีกเช่น น้ำเสียงผู้พูด การแสดงสีหน้า การใช้ภาษากาย (Body Language) ความรู้
เดิมเกี่ยวกับภูมิหลัง หรือความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของสิ่งที่ฟัง ความสัมพันธ์ของโครงเรื่อง ข้อเท็จ
จริงของเรื่องที่ได้ยิน และตัวชี้แนะเกี่ยวกับการรับรู้ การดูโทรทัศน์ เป็นต้น

2. การฟังในสิ่งที่รู้ (Listening to the Known) การที่ผู้ฟังความไม่คุ้นเคยต่อ
การออกเสียงของคำศัพท์ซึ่งบางครั้งเป็นคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้มาแล้วก็ตาม แต่ผู้เรียนคุ้นเคยแต่กับ
การอ่าน หรือการเห็นคำนั้น ๆ ในหนังสือ อาจทำให้ผู้เรียนไม่สามารถที่จะระลึกถึงคำนั้น ๆ ได้
อีกทั้งผู้ฟังต้องทำความเข้าใจกับเรื่องความแตกต่างของเสียงภาษาอังกฤษในการพูด และการออก
เสียงในการอ่าน จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่ฟังแม้ว่าจะรู้จักคำศัพท์ดังกล่าวแล้วก็
ตาม ผู้ฟังอาจจะเกิดความวิตกกังวล และขาดความมั่นใจ ดังนั้นกลวิธีการฟังในสิ่งที่รู้ นับเป็น
กลวิธีที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้ฟังในภาษาต่างประเทศ จะได้คุ้นเคยเสียงและคำศัพท์ที่เห็นได้
จากการอ่านก่อนการฟัง กลวิธีย่อยของการฟังในสิ่งที่รู้ ได้แก่ การอ่านเรื่องที่จะฟังก่อนการฟังเรื่อง

3. การฟังคำกล่าวซ้ำ (Listening for Redundancies) เป็นกลวิธีที่เป็นลักษณะเฉพาะของทักษะการฟัง เพราะลักษณะการกล่าวคำ หรือวลีซ้ำเป็นคุณลักษณะที่มีในภาษาพูด แม้ว่าการบวนการเข้าใจความหมายเสียงที่ได้ยินค่อนข้างซับซ้อน แต่ผู้ฟังสามารถทำให้กระบวนการฟังง่ายขึ้นโดยการคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้น และการเลือกฟังเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อข้อมูลที่ได้ยินโดยตัดเอาส่วนที่ซ้ำซ้อน และไม่จำเป็นออกไป

4. การฟังท่วงทำนอง และเสียงสูงต่ำของคำในประโยค (Listening to Tone of Voice and Intonation) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้เกิดความจำได้แม่นยำในสิ่งที่ได้ยิน และยังช่วยให้ผู้ฟังได้ฝึกการฟังในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

5. การค้นหาแหล่งที่มา (Resourcing) เป็นกลวิธีการค้นหาความหมายของคำศัพท์ใหม่ที่กำลังเรียน หรือสำรวจแหล่งความรู้ภายในตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใด กลวิธีย่อยที่ช่วยในการค้นหาแหล่งที่มา ประกอบด้วยกลวิธี การค้นหาความหมายของคำศัพท์หรือ สำนวนจากปริบท จากพจนานุกรม จากการวิเคราะห์กฎเกณฑ์ทางภาษาที่เรียนรู้มาแล้ว การวิเคราะห์คำ สำนวนของภาษา และการเปรียบเทียบทางภาษา เป็นต้น

การนำกลวิธีด้านความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้กับการสอนการฟังเพื่อความเข้าใจที่กล่าวมาสามารถสรุปได้คือ ครูผู้สอนสามารถนำกลวิธีย่อยที่สำคัญของกลวิธีด้านความรู้ความคิดมาประยุกต์ใช้ในการฟังเพื่อความเข้าใจได้ อาทิ การฝึกฝน โดยการกระทำซ้ำ ๆ การฝึกตามระบบเสียง การจำรูปแบบที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การรวมคำ การฝึกอย่างเป็นธรรมชาติ การรับสารและการส่งสาร โดยการจับความคิด และหาแหล่งที่มา การวิเคราะห์และการให้เหตุผล ทั้งเชิงนิรนัย และเชิงเปรียบเทียบ การแปล การถ่ายโอน การจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ โดยการจดบันทึก การย่อความ การทำให้เด่นชัด นอกจากนี้ยังมีกลวิธีที่สามารถประยุกต์ในการฟังเพื่อความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบโดยตรง คือ การคาดเดาเรื่องที่จะฟัง การฟังในสิ่งที่รู้ การฟังคำกล่าวซ้ำ การฟังท่วงทำนอง และเสียงสูงต่ำของคำในประโยค การค้นหาแหล่งที่มา ซึ่งกลวิธีย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนกลวิธีด้านความรู้ความคิดที่มีต่อการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสอนกลวิธีด้านความรู้ความคิดที่มีต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีในการเรียนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ

รังสิต เขียงราช (2527 : 35) ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในห้องที่การศึกษาที่ 1 ของกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังแบบเลือกตอบขึ้น 1 ฉบับจำนวน 60 ข้อ โดยยึดการแบ่งระดับการฟังภาษาต่างประเทศของ รีเบคคา วาเลต และเรอเน ดิสิค (Rebecca Valette and Renee Disick , 1972 : 141-151) เป็นหลักคือ ระดับถ่ายโอน ระดับสื่อสาร และระดับวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งเป็นระดับที่สำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในห้องที่เขตการศึกษาที่ 1 จำนวน 241 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 60) และพบว่านักเรียนมีปัญหาในการฟังภาษาอังกฤษทุก ๆ ระดับการฟัง

ลำดวน ทองพรหม (2527 : 58) ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในห้องที่การศึกษาที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบสมรรถวิสัย ในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังแบบเลือกตอบขึ้น 1 ฉบับจำนวน 50 ข้อ โดยยึดการแบ่งระดับการฟังภาษาต่างประเทศของ รีเบคคา วาเลต และเรอเน ดิสิค (Rebecca Valette and Renee Disick , 1972 : 141-151) เป็นหลัก

คือระดับถ่ายโอน ระดับสื่อสาร และระดับวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งเป็นระดับที่สำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในห้องที่เขตการศึกษาที่ 2 จำนวน 315 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 60) และพบว่านักเรียนมีปัญหาในการฟังภาษาอังกฤษทุก ๆ ระดับการฟัง

จรรยา มโนรส (2527 : 49) ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในห้องที่การศึกษาที่ 3 ของกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังแบบเลือกตอบขึ้น 1 ฉบับ จำนวน 50 ข้อ โดยยึดการแบ่งระดับการฟังภาษาต่างประเทศของ ริเบคคา วาเลต และเรเนอ ดิสสิก (Rebecca Valette and Renee Disick , 1972 : 141-151) เป็นหลักคือ ระดับถ่ายโอน ระดับสื่อสาร และระดับวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งเป็นระดับที่สำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในห้องที่เขตการศึกษาที่ 6 จำนวน 315 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 60) และพบว่านักเรียนมีปัญหาในการฟังภาษาอังกฤษทุก ๆ ระดับการฟัง

ชลาลัย คงแก้ว (2527) ศึกษาสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟังเพื่อการสื่อสารของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประจำจังหวัด ในเขตการศึกษา 9 จำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟังเพื่อการสื่อสารจำนวน 50 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟังเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาในแต่ละชั้น พบว่านักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เพียง 1 ชั้น คือชั้นการถ่ายทอดข้อความซึ่งอยู่ในระดับ 2 คือ ปานกลาง ความเข้าใจในข้อความอยู่ในระดับ 1 คือค่อนข้างอ่อน ส่วนชั้นการจับใจความสำคัญของข้อความ ชั้นการวิเคราะห์วิจารณ์ และ ชั้นการเก็บรายละเอียดจากการบอกเล่า อยู่ในระดับ 0 คืออ่อนมาก

เนาวรัตน์ พงษ์เกษมพรวกุล (2531 : 58-60) ได้ทำการวิจัยเพื่อการศึกษาในระดับความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศจำนวน 1,380 คน เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้เป็นแบบสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษแบบเลือกตอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสอดคล้องกับระดับการฟังภาษาต่างประเทศ ของรีเบคคา วาเลต และ เรอเน ดิสิค (Rebecca Valette and Renee Disick, 1972 : 141-151) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 มีความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษไม่ผ่านเกณฑ์ 15 คะแนน ของระดับโลก ค่ามัชฌิมเลขคณิตของนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลวิธีการเรียนที่เกี่ยวข้องกับการฟังเพื่อความเข้าใจ

พัชราพร เขียววันรมย์ (2537 : 105-108) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีในการเรียนกับความสามารถในทักษะรับสารภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 411 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับกลวิธีในการเรียน จำนวน 45 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบสำรวจ Strategy Invention for Language Learning (SILL) : Version 7.0 ของ รีเบคคา อ็อกฟอร์ด (Rebecca Oxford, 1990 : 293-300) องค์ประกอบที่ผู้วิจัยศึกษาคือ กลวิธีการจำอย่างมีประสิทธิภาพ กลวิธีการใช้กระบวนการทางความคิด กลวิธีการชดเชยข้อบกพร่องในการใช้ภาษา กลวิธีจัดระบบและการประเมินการเรียน กลวิธีด้านจิตพิสัย กลวิธีด้านสังคม แบบสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้กลวิธีการเรียนในระดับปานกลางทุกด้าน และกลวิธีในการเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.1183 ส่วนกลวิธีการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.0762

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแยกเสนอไว้เป็นสองลักษณะ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนกลวิธีด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษากลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนกลวิธีด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน

ไมเคิล โอมัลลีย์ (Michael O'Malley , 1987 : 133-134) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการสอนโดยใช้กลวิธีการเรียนรู้ที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาที่สอง โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองสอนกลวิธีเมต้าคอกนิทีป กลวิธีด้านความรู้ ความคิด กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง และมีระดับความสามารถทางภาษาอยู่ในระดับกลาง โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 สอนด้วยกลวิธีเมต้าคอกนิทีป และกลวิธีด้านความรู้ ความคิด กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 สอนด้วยกลวิธีด้านความรู้ ความคิดเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีการเรียนรู้ใด ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแผนการสอน และแบบสอบวัดความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษ การทดลองสอนใช้เวลาในการสอนเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ใช้เวลาในการสอนคาบละ 1.45 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองสอนที่สอนด้วยกลวิธีทั้งสองกลุ่มมีคะแนนสูงในการทดสอบย่อยสูงกว่ากลุ่มควบคุม และการทำแบบสอบหลังจากการทดลองสอนปรากฏว่า ทั้งสองกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยกลวิธี มีค่ามัธยิมเลขคณิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไมเคิล โอมัลลีย์ (Michael O'Malley , 1987 : 133-134) ได้เสนอแนะถึงผลการวิจัยครั้งนี้ว่า เป็นเพราะการสอนกลวิธีการเรียนมีเวลาน้อย ไม่เพียงพอที่นักเรียนจะใช้กลวิธีการเรียนรู้จนเกิดเป็นความชำนาญ และการทดสอบโดยใช้วิธีที่ตนในการสอบหลังจากการทดลองสอนยากเกินไป และไม่เป็นที่น่าสนใจสำหรับนักเรียนที่ขาดความรู้เดิมในเรื่องที่เรียนอยู่ นอกจากนี้ควรมีโอกาสให้นักเรียนได้มีเวลาในการเลือกกลวิธีในการเรียนด้วยตนเอง

โจน รูบิน, จอห์น ควินน์ และโจน อีโนส (Joan Rubin, John Quinn and Joan Enos, 1988) ได้ทำการวิจัยโดยศึกษาผลของชนิดของกลวิธีการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษที่เหมาะสมโดยการใช้วีดิทัศน์ ผู้วิจัยทำการทดลองสอนโดยใช้กลวิธีการเรียนที่แตกต่างกัน 3 ประเภทตามแนวความคิดของ แอน บราวน์ และแอน พาร์ลินสการ์ (Ann Brown and Parlinscar, 1982: 1-17) คือกลวิธีด้านความรู้ความคิด ซึ่งจำแนกออกเป็นกลวิธีย่อย 3 กลวิธี คือ การคาดเดาในสิ่งที่จะฟัง (Prediction) หรือการขยายความ (Verification) การใช้ความรู้ ความจำ (Cognates) และการลำดับเรื่อง (Storyline) โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ผู้เรียนที่เป็นชาวสเปนและใช้ภาษาอังกฤษในการพูดสื่อสารในระดับชั้นปีที่ 2 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยผู้วิจัยไม่ได้ระบุชื่อกลวิธีการเรียนที่ใช้ และไม่ทราบถึงประโยชน์ของกลวิธีการเรียน (Blind Condition) กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 ได้รับการสอนโดยที่นักเรียนได้รับการแจ้งชื่อกลวิธี และประโยชน์ในการใช้กลวิธีที่จะใช้เรียน (Informed Condition) และในกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 3 ผู้เรียนได้รับการแจ้งชื่อกลวิธี ประโยชน์ในการเรียนด้วยกลวิธีดังกล่าว และยังมีโอกาสที่จะเปรียบเทียบประโยชน์การใช้กลวิธีกับกิจกรรม หรือข้อความที่กำลังเรียนอยู่ (Self-Control Condition) และผู้วิจัยแบ่งกลุ่มควบคุมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมกลุ่มที่ 1 ผู้เรียนได้รับการสอนโดยวีดิทัศน์แต่ไม่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีการเรียนแต่อย่างใด และกลุ่มควบคุมกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ไม่ได้เห็นภาพในวีดิทัศน์และไม่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีใด ๆ ทุกกลุ่มได้รับการสอนเป็นจำนวน 4 ครั้งในวันที่ต่างกัน การวัดประเมินผลความสามารถในการฟัง วัดจากการทดสอบย่อยในแต่ละวัน แบบสอบก่อนทำการสอน และแบบสอบที่วัดหลังจากการสอนเสร็จสิ้น ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในการใช้ชนิดของกลวิธีในการฟัง การฝึกกลวิธีบางชนิดไม่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ กลุ่มทดลองสอนทั้งสามกลุ่มมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งสองกลุ่มในวันแรกของการสอนทั้งสิ้น เนื่องจากวีดิทัศน์ที่เรียนมีความยากพอที่จะให้ผู้เรียนใช้กลวิธีการเรียนในการแก้ปัญหาในการเรียน ส่วนอีกสามวันในการสอนปรากฏว่า วีดิทัศน์ที่ดูไม่ยากพอที่นักเรียนจะใช้กลวิธีเพื่อแก้ปัญหาในการฟัง ผู้วิจัยยังกล่าวถึงผลการใช้กลวิธีการเรียนรู้ในการสอนให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้เวลาที่ฝึกนักเรียนให้ใช้กลวิธีเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนรู้

ไอรีน ทอมป์สัน และรูบิน โจน (Irene Thompson and Rubin Joan , 1996 : 332-337) ได้ศึกษาผลการสอนกลวิธีด้านการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาฝรั่งเศส ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัย George Washington และมีความสามารถในการพูดในระดับ Novice High-Intermediate Low ตามเกณฑ์ของ ACTFL การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ Longitudinal Study โดยผู้วิจัยศึกษาผลการสอนกลวิธี 2 แบบ คือกลวิธีเมต้าคอกนิตีป แบ่งออกเป็นกลวิธีย่อย 4 กลวิธี คือ การวางแผน การตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียน การตรวจสอบ และการประเมินผล และกลวิธีด้านความรู้ ความคิด แบ่งออกเป็นกลวิธีย่อย 5 กลวิธี คือ การคาดเดาในสิ่งที่จะได้ยิน การฟังในสิ่งที่รู้ การฟังคำ วลีที่กล่าวซ้ำ การฟังท่วงทำนอง และเสียงสูงต่ำในประโยค และการหาแหล่งที่มา โดยใช้ชีวิตคนในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาฝรั่งเศส ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาในปีที่ศึกษา 1991-1993 เนื่องจากมีนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในวิชานี้มีน้อย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 24 คน กลุ่มควบคุมจำนวน 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยด้วยกลวิธีการเรียนทั้งสองกลวิธี และกลุ่มควบคุมเป็นการสอนตามปกติที่ไม่มีการสอนด้านกลวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแผนการสอน แบบสอบความเข้าใจในการดูวิดีโอ เป็นคำถามปลายเปิด 29 ข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบสอบวัดความสามารถในการฟังเพื่อเข้าใจภาษาฝรั่งเศส โดยใช้แบบสอบของ Educational Testing Service 1990 ซึ่งเป็นแบบสอบมาตรฐานของ ACTFL สำหรับผู้ฟังในระดับ Novice and Intermediate Level ซึ่งเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบจำนวน 22 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยกลวิธีการเรียนทั้งสองแบบมีคะแนนความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาฝรั่งเศสสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 5.5$, $p < 0.05$) ในการทดสอบความเข้าใจในการดูวิดีโอหลังการทดลองสอน แต่การประเมินผลความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาฝรั่งเศสหลังการทดลองสอน มีความแตกต่างกันในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 3.35$, $p < 0.067$)

มาเรีย ชวาร์ทซ์ (Maria Schwartz , 1992 อ้างถึงใน Joan Rubin : 1994 , 211) ได้ศึกษาผลการสอนการใช้กลวิธีการเรียนที่มีต่อการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาสเปน กับนักศึกษาที่มีระดับความสามารถระดับกลางใน มหาวิทยาลัย โดยศึกษาการใช้กลวิธีกลวิธีด้านความรู้ ความคิด และกลวิธีเมต้าคอกนิตีป และความสัมพันธ์ในการใช้กลวิธีกับความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการสอนด้วยกลวิธีด้านความรู้ ความคิด กลุ่มที่ 2 ได้รับการสอนด้วยกลวิธีด้านความรู้ความคิดและกลวิธีเมตาคอกนิทีป กลุ่มที่ 3 ได้รับการสอนด้วยกลวิธีด้านความรู้ความคิด กลวิธีเมตาคอกนิทีป และการให้เหตุผลในการใช้ กลวิธี ผลวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการฟังเพื่อความเข้าใจ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสามกลุ่ม ผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่า มีสาเหตุจากสภาพต่าง ๆ ของการ วิจัยไม่พร้อม เช่น เป็นการวิจัยนอกห้องเรียนที่นักเรียนไม่มีโอกาสได้ใช้กลวิธีการเรียนได้เต็มที่ ไม่ มีแบบทดสอบในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาสเปนอย่างเป็นทางการ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กเกินไป กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกมากเกินไป ทำให้ผู้เรียน ไม่สามารถระบุได้ว่าใช้กลวิธีใดในการเรียน

มอริส อัสวาร์ด (Maureen Aylward, 1990) ได้ทดลองฝึกกลวิธีการทดแทน อันได้แก่ การทำนายและการอ้างอิง พร้อมกับการฝึกกลวิธีด้านความรู้ความคิด ซึ่งได้แก่ การย่อความ และ การจดบันทึก ให้แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกกลวิธีการ ทดแทน และกลวิธีด้านความรู้ความคิดมีความเข้าใจในเนื้อหาว่านได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก กลวิธีดังกล่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษากลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

จอง-แด คิม (Jong-Dae Kim 1990 : 2666-A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับกลวิธี การเรียนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สองของนักศึกษาวิทยาลัยที่เรียนในระดับต้น กับนักศึกษาที่ เรียนในระดับสูง กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาระดับต้นจำนวน 53 คน และเป็นนักศึกษา ระดับสูง 127 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน โดยนักศึกษาต้องตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้กลวิธีใน การเรียนตามการรับรู้ของตน ซึ่งมีทั้งหมด 18 หัวข้อ ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาระดับต้นกับ นักศึกษาระดับสูงใช้กลวิธีการเรียนต่างกัน 2. นักศึกษาระดับต้นใช้กลวิธีเมตาคอกนิทีป (Metacognitive Strategy) ในด้านการประเมินตนเองมากกว่านักศึกษาระดับสูง 3. นักศึกษาระดับ ต้นใช้กลวิธีด้านความรู้ความคิด (Cognitive Strategy) บ่อยกว่านักศึกษาระดับสูง 4. กลวิธีด้าน จิตพิสัยและด้านสังคม นักศึกษาระดับสูงใช้การถามคำถามในห้องเรียนมากกว่านักศึกษาระดับ ต้น แต่นักศึกษาระดับต้นใช้กลวิธีในการเรียนเป็นกลุ่มมากกว่า นักศึกษาระดับสูง 5. ตัวแปรที่ เกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ อายุ เพศ เชื้อชาติ ภาษาแม่ และจำนวนปีที่เรียนภาษาอังกฤษมาแล้ว มีผล ต่อการใช้กลวิธีการเรียนถึง 12 หัวข้อ ใน 18 หัวข้อ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ภาษาแม่เป็นตัว ทำนายที่มีค่านัยสำคัญมากที่สุดต่อการเลือกใช้กลวิธีในการเรียนภาษา

วิคตอเรีย เจน ฟิลลิปส์ (Victoria Jane Phillips 1992 : 90A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ กลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของนักศึกษาชาวเอเชีย โดยใช้แบบสำรวจกลวิธีในการเรียนภาษา(SILL)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีในการเรียนของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยชาวเอเชีย จำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกลวิธีในการเรียนภาษา (SILL) และแบบสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศ (TOEFL) ในการวิจัยนี้แยกสำรวจตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ วิชาเอก และเชื้อชาติ ซึ่งผลต่อการเลือกใช้ และความถี่ในการใช้กลวิธีในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้กลวิธีการเรียนทุกประเภท โดยเฉพาะกลวิธีควบคุมและตรวจสอบการเรียน (Metacognitive) และกลวิธีด้านสังคม (Social Strategy) นักศึกษากลุ่มที่มีคะแนนความสามารถภาษาอังกฤษปานกลางมีการใช้กลวิธีในการเรียนมากกว่ากลุ่มที่มีคะแนนสูง และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ เชื้อชาติ และวิชาเอก เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้กลวิธีการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้กลวิธีของนักศึกษา

คยอง-วัน ชา (Kyung-Whan Cha , 1988 : 3290) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้ทักษะย่อย (The Micro Skill) ในการฟังของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และได้ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อความเข้าใจในการฟังภาษาต่างประเทศ อันประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการที่วิชาภาษาอังกฤษ (TEP) แรงจูงใจในการเรียนภาษา และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชาวเกาหลีที่เรียนในระดับ 9 จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบเพื่อการวินิจฉัยทักษะการฟัง (Listening Diagnostic Test) ซึ่งใช้ในการวัดความสามารถด้านทักษะย่อย 6 ด้าน และแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้ทักษะย่อยในการฟังภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำ ทั้ง 6 ทักษะ และตัวแปรที่มีผลต่อความเข้าใจในการฟังภาษาอังกฤษตามความคิดของผู้เรียน คือ แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ

แนดอง ย้ง (Nae-Dong Yang , 1993 : 2722A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนภาษากับการใช้กลยุทธ์ในการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยในไต้หวัน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 505 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม Beliefs About Language Learning Inventory ของ โฮรวิทซ์ (Horwitz 1987) แบบสำรวจ Strategy Inventory for Language Learning ของรีเบคคา อ็อกซ์ฟอร์ด (Rebecca Oxford 1989) และแบบสอบถาม Individual Background Questionnaire ซึ่งแปลเป็นภาษาจีน และผู้วิจัยให้นักศึกษาทำในช่วงที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนมากมีทัศนคติในทางบวก และใช้กลยุทธ์การจดเขียนข้อบกพร่องในการใช้ภาษาบ่อยที่สุด ใช้กลยุทธ์ด้านความรู้ความคิด และกลยุทธ์ด้านความจำน้อยที่สุด นักศึกษาหญิงใช้กลยุทธ์ด้านสังคมบ่อยมากกว่านักศึกษาชาย นอกจากนี้ นักศึกษาที่เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษ มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศมากกว่านักศึกษาวิชาเอกอื่น ๆ และการวิจัยยังพบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการใช้กลยุทธ์การเรียนภาษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย